

Familj och arbete under småbarnsåren

Hur använder föräldrar förskola och
föräldraförsäkring?

Caroline Hall

Erica Lindahl

Familj och arbete under småbarnsåren

Hur använder föräldrar förskola och föräldraförsäkring?^a

av

Caroline Hall^b och Erica Lindahl^c

2018-11-23

Sammanfattning

I denna rapport används ett nyinsamlat datamaterial från Göteborgs kommun för att beskriva hur länge föräldrar är föräldralediga innan barnet börjar förskolan, hur ofta barnen är lediga och sjukfrånvarande från förskolan och hur föräldrar använder föräldraförsäkringen vid dessa tillfällen. Vi visar att föräldrar inte använder slut på föräldrapenningen för att fördröja barnets förskolestart. Istället används försäkringens flexibilitet och föräldrar sparar 30–35 procent av föräldrapenningdagarna tills efter det att barnet har börjat på förskolan. Föräldrar med högre utbildning sparar dagar i högre utsträckning. När det gäller sjuka barn ser vi att barn till föräldrar med lägre utbildning oftare är sjukfrånvarande än barn vars föräldrar har högre utbildning. Användningen av tillfällig föräldrapenning visar däremot ett omvänt mönster: föräldrar med högre utbildning tar ut ersättning från försäkringen betydligt oftare när barnet är sjukfrånvarande från förskolan.

---

^a Författarna är tacksamma för forskningsmedel från Försäkringskassan: ”Hur agerar mammor och pappor när barnen är sjuka och vad har det för konsekvenser för deras egen arbetssituation?” DNR 025866_2014. Vi är också tacksamma för synpunkter från Andrea Kolk, Helena Holmlund, Lisa Laun och Ann-Zofie Duvander samt seminariedeltagare på IFAU och Försäkringskassan. Vi vill dessutom rikta ett stort tack till Emma Eliasson Åström, Anna Frykholm och Sandra Karlström som på olika sätt hjälpt till med insamling och digitalisering av data.

^b Caroline Hall, caroline.hall@ifau.uu.se, IFAU och Uppsala Center for Labor Studies (UCLS).

^c Erica Lindahl, erica.lindahl@ifau.uu.se, IFAU och Nationalekonomiska institutionen vid Uppsala universitet.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Föräldraförsäkring och rätt till föräldraledighet	5
3	Registerdata.....	6
4	Föräldraledighet och uttag av föräldrapenning.....	11
4.1	När börjar barn förskola?.....	11
4.2	Hur mycket föräldrapenning har föräldrarna använt?	12
4.3	Slutsatser	19
5	Barns sjukfrånvaro och föräldrars användning av tillfällig föräldrapenning.....	20
5.1	Dagjournaler från ett urval av förskolor	20
5.2	Hur ofta är barn sjukfrånvarande?	23
5.3	Hur ofta vabbar föräldrarna när barnen är sjuka?	28
5.4	Slutsatser	33
6	Avslutande diskussion	35
	Referenser	38
	Bilaga	40

1 Inledning

Utifrån ett internationellt perspektiv är arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor högt i Sverige, också bland kvinnor med små barn (se t.ex. Konjunkturinstitutet, 2017). Tillhandahållande av subventionerad barnomsorg och väl utbyggd föräldraförsäkring och föräldraledighetslag är viktiga institutioner för att underlätta för föräldrar att kombinera arbete och familjeliv under småbarnsåren. I Sverige har vi, i jämförelse med många andra länder, en generös föräldraförsäkring som berättigar till både betald ledighet när barnet är litet (föräldrapenning), och till ersättning för föräldrar som behöver vara lediga från arbetet för att ta hand om ett sjukt barn (tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn). Kunskap om hur föräldraförsäkringen används är viktig för att förstå hur försäkringens utformning påverkar föräldrars beteende och för att förstå de skillnader i arbetsmarknadsutfall mellan mammor och pappor som uppkommer i och med familjebildning.¹

Eftersom det har saknats nationella registeruppgifter om barns närvaro i förskola och detaljerade uppgifter om hur mycket föräldrar arbetar² vet vi lite om hur länge föräldrar faktiskt är föräldralediga och hur ofta de behöver ta hand om sjuka barn. I denna rapport kommer vi att använda ett nyinsamlat datamaterial från Göteborgs kommun för att beskriva hur länge föräldrar är föräldralediga innan barnet börjar förskolan³, hur ofta barnen är lediga och sjukfrånvarande från förskolan och framförallt hur föräldrar använder föräldraförsäkringen vid dessa tillfällen.

Föräldrars uttag av föräldrapenning är väldokumenterat, bland annat i ett flertal rapporter från Försäkringskassan (se t.ex. Försäkringskassan, 2012 och 2013a). Uttaget av föräldrapenning speglar dock inte nödvändigtvis hur länge föräldrar faktiskt är föräldralediga eftersom föräldrar också har möjlighet att vara hemma obetalt⁴. Vissa föräldrar tar ut full ersättning från försäkringen när barnet är litet medan andra använder försäkringens flexibilitet och sparar dagar för att kunna förlänga sin totala föräldraledighet och sprida ut den över tid.

---

¹ Angelov, Johansson & Lindahl (2016) visar att kvinnor i förhållande till män har en sämre inkomst- och löneutveckling efter familjebildning jämfört med före.

² I nationella kompletta register finns endast arbetsinkomster på årsbasis och från dessa uppgifter är det svårt att få fram hur mycket föräldrarna arbetar inom ett år.

³ eller familjedaghem. De allra flesta barn går på förskola. I det som följer kommer vi därför, för enkelhets skull, använda benämningen förskola men avser då både förskola och familjedaghem.

⁴ Föräldraledighetslagen ger föräldrar rätt att vara helt eller delvis lediga från sin anställning fram tills barnet är 18 månader, oavsett om de tar ut föräldrapenning eller inte. Det betyder att föräldrar under barnets första 1,5 år kan spara dagar för att använda senare. Under barnets första år är föräldrarnas sjukpenninggrundade inkomst (SGI) dessutom skyddad, d.v.s. den påverkas inte av i vilken utsträckning föräldrarna tar ut föräldrapenning.

En intervju-undersökning från Försäkringskassan (2013b) visar att föräldrar ofta är hemma avsevärt längre än vad de tar ut föräldrapenningdagar för. Duvan-der och Viklund (2014) finner också betydande skillnader baserat på en uppskattning av föräldraledighetens längd utifrån Försäkringskassans data. I denna rapport visar vi, med hjälp av registerdata, hur betald och obetald ledighet fördelar sig innan barnet börjar förskolan och i vilken utsträckning föräldrar sparar föräldrapenningdagar till efter förskolestart för att kunna använda vid senare tillfällen. Om föräldrar är hemma obetalt innan barnet börjar förskolan och sparar en stor del av dagarna betyder det att en ökning (eller minskning) av antalet föräldrapenningdagar inte nödvändigtvis skulle påverka när föräldrarna återvänder till arbetslivet efter barnafödande.

Försäkringskassan har också dokumenterat föräldrars uttag av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn (så kallad ”vab”) och bland annat visat att uttaget skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska grupper (Försäkringskassan 2013c). Man har dock inte kunnat ta hänsyn till att barn med olika socioekonomisk bakgrund sannolikt är sjukfrånvarande i olika utsträckning.⁵ Vi vet därför inte om de grupper som vabbar lite gör det för att barnen är sjuka i mindre utsträckning, för att de inte är berättigade till försäkringen eller för att de väljer att lösa omsorgen om barnet på annat sätt.⁶ I denna rapport visar vi hur mycket sjukfrånvarande förskolebarn är vid olika åldrar, hur stor andel av denna tid föräldrarna använder vab och hur detta varierar mellan olika socioekonomiska grupper. Vi visar också uppgifter från förskolan om hur ofta förskolebarnen är lediga utan att vara sjuka, vilket är en indikation på i vilken utsträckning föräldrar tar ut föräldraledighet eller arbetar deltid efter barnets förskolestart.

Uppsatsen baseras på nyinsamlade data över barns deltagande i förskola från Göteborgs kommuns register, vilka har länkats till data från Försäkringskassan om föräldrarnas användning av föräldrapenning och vab samt bakgrunds-information för både barn och föräldrar. För att få information om hur ofta barnen är sjukfrånvarande från förskolan har vi också samlat in och digitaliserat dagjournaler från 130 förskolor. Med hjälp av dessa uppgifter kan vi relatera föräldrars användning av vab till omfattningen på barnens sjukfrånvaro.

Rapporten är disponerad på följande vis. Först sammanfattar vi den svenska föräldraförsäkringen och föräldraledighetslagen (avsnitt 2) samt vilka data som används (avsnitt 3). Därefter redovisar vi vid vilken ålder barn börjar förskola och hur föräldrarna använder föräldrapenningen före förskolestart och i vilken

---

⁵ Det är känt sedan tidigare att barns hälsa är positivt korrelerad med föräldrarnas socioekonomiska bakgrund (Mörk, Sjögren & Svaleryd, 2014).

⁶ Till exempel genom att jobba hemifrån samtidigt som de vårdar barnet eller låta någon annan ta hand om barnet.

utsträckning de sparar dagar (avsnitt 4). I avsnittet därefter visar vi omfattningen av barns sjukfrånvaro och annan frånvaro från förskolan och hur föräldrar använder tillfällig föräldrapenning när barnen är sjuka (avsnitt 5). Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion (avsnitt 6).

2 Föräldraförsäkring och rätt till föräldraledighet

Föräldraledighetslagen (SFS 1995:584) och utformningen av föräldraförsäkringen ger föräldrar stor flexibilitet när det gäller både föräldraledighetens totala längd och tidpunkt samt hur man vill fördela ledigheten emellan sig.

Föräldraledighetslagen ger en förälder rätt att vara helt eller delvis ledig från sin anställning fram tills barnet är 18 månader gammalt, oavsett om föräldrapenning tas ut eller inte. När barnet är 18 månader kan en förälder vara fortsatt ledig (på hel- eller deltid) om hen samtidigt tar ut föräldrapenning. Föräldrarna har också rätt att förkorta sin arbetstid med upp till 25 procent fram tills att barnet fyller åtta år utan att ta ut föräldrapenning.

Föräldrarna har tillsammans rätt till 480 föräldrapenningdagar. För 390 av dessa dagar uppgår ersättningen till ungefär 80 procent av föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst (SGI), upp till ett inkomsttak som år 2018 motsvarar en månadslön på 37 917 kr.⁷ För att få den högsta ersättningsnivån måste föräldern ta ut föräldrapenning för samtliga sju veckodagar även om arbetstiden endast är förlagd till fem veckodagar. För föräldrar som inte har haft någon (eller mycket låg) inkomst före barnets födelse uppgår ersättningen till 250 kr per dag (grundnivå). Resterande 90 dagar ersätts med ett lägre fast belopp på 180 kr per dag (lägstannivå).⁸

Under perioden vi studerar i rapporten var 60 av föräldrapenningdagarna (på SGI-nivå) reserverade för respektive förälder medan föräldrarna själva fick bestämma hur övriga dagar skulle fördelas.

Under slutet av den studerade tidsperioden (från 1 januari 2012) kunde föräldrarna ta ut 30 av dagarna samtidigt (s.k. dubbeldagar). Föräldrarna hade möjlighet att ta ut föräldrapenningdagar fram tills barnet var åtta år gammalt.

Föräldraledighetslagen ger också en förälder rätt att vara ledig från sin anställning för att ta hand om ett sjukt barn. För dessa dagar kan hen få ersättning

---

⁷ Många arbetstigare har genom kollektivavtal dessutom rätt till föräldrapenningstillägg från sin arbetsgivare. Föräldrapenningstilläggets omfattning varierar mellan olika kollektivavtal.

⁸ De belopp som redovisas i texten avser aktuella belopp 2018. Ersättningen har haft samma struktur under den period vi studerar (2004–2013) men beloppen har varierat över tid. Exempelvis uppgick grundnivån till 180 kr per dag före 2013 och lägstannivån till 60 kr per dag för barn födda före 1 juli 2006. Inkomsttaket i försäkringen justeras varje år.

med tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn (vab).⁹ Föräldrarna har tillsammans rätt till 120 vab-dagar per år tills barnet är 12 år. Från och med den åttonde dagen i en vårdperiod måste ett läkarintyg lämnas till Försäkringskassan för att man ska kunna få fortsatt ersättning. Under större delen av den period vi studerar behövdes också ett intyg från förskolan som bekräftade att barnet inte varit närvarande under den period för vilken föräldern begärde ersättning.¹⁰ Ersättningen vid vab uppgår till ungefär 80 procent av föräldrarnas SGI upp till ett inkomsttak på 28 438 kr per månad. Även arbetslösa med a-kassa som måste avstå från aktivt arbetssökande för att ta hand om ett sjukt barn är berättigade till vab.¹¹

3 Registerdata

Analyserna i denna rapport baseras dels på registerdata avseende föräldrars användning av föräldraförsäkringen och barns inskrivning på förskolan, dels på uppgifter om barns sjukfrånvaro från förskolan, vilka har samlats in från ett mindre urval av förskolor. Nedan beskriver vi de registerdata som används, medan de insamlade uppgifterna avseende sjukfrånvaro istället beskrivs utförligt i avsnitt 5.

Urvalet består av samtliga barn som föddes i Göteborgs kommun under åren 2004–2009 och som fortfarande bodde kvar i kommunen det år de fyllde tre år: totalt 32 181 barn.¹² Barnen är länkade till sina familjemedlemmar och vi har tillgång till registerdata även för barnens föräldrar och syskon.

Uppgifterna om inskrivning på förskola kommer från Göteborgs kommun och inkluderar samtliga förskolor (både kommunala och fristående) och familjedaghem. Vi har information om datum för in- och utskrivning samt vilken förskola eller familjedaghem barnet har tillhört.

Informationen om föräldrars användning av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn (vab) kommer från Försäkringskassan. Genomgående studerar vi uttag av föräldrapenning och vab för aktuellt barn.

---

⁹ Man kan också få ersättning för vab om man följer med barnet på läkarbesök eller är hemma med barnet på grund av att den ordinarie vårdaren är sjuk.

¹⁰ Kravet på intyg från förskolan gällde mellan juli 2008 och december 2012.

¹¹ SGI baseras på individens förväntade framtida arbetsinkomster. Personer som förlorar jobbet kan dock skydda sin SGI genom att registrera sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

¹² För barn som flyttat kan vi inte mäta deltagande i förskola på ett korrekt sätt. Av de barn som föddes i Göteborgs kommun under denna period bodde 79 procent kvar vid tre års ålder. Det finns inga större skillnader i bakgrundsegenskaper mellan urvalet som bor kvar och samtliga barn som föddes i Göteborg, bortsett från en något högre andel med utlandsfödda föräldrar bland kvarboende; se Tabell A1 (i bilagan).

Vårt mått på föräldrapenninguttag avser så kallade nettodagar, d.v.s. när vi summerar antalet dagar tar vi hänsyn till omfattningen på föräldrapenninguttaget.¹³ Däremot gör vi inte skillnad på SGI-dagar och dagar med ersättning på grund- eller lägstannivå. När det gäller vab avser vårt mått antal dagar med något uttag av ersättning, utan hänsyn till om ersättningen togs ut på hel- eller deltid.

Vårt dataset innehåller också information om föräldrarnas ålder, utbildningsnivå, arbetsinkomst, om de har fått studiemedel och om de är födda utanför Sverige. Vi har också information om ålder på eventuella syskon.

För att fånga skillnader i beteende mellan olika socioekonomiska grupper kommer vi genomgående att presentera skillnader beroende på föräldrarnas utbildningsbakgrund. Vi utgår från den högsta avslutade utbildningen inom föräldraparet, för att få ett sammanfattande mått på familjens socioekonomiska status, och skiljer på fyra olika grupper:

- 1) inte slutfört gymnasium,
- 2) gymnasium och mindre än två års eftergymnasial utbildning,
- 3) två års eftergymnasial utbildning men mindre än fyra års eftergymnasial utbildning och
- 4) minst fyra års eftergymnasial utbildning.

I vissa analyser kommer vi även visa skillnader utifrån föräldrarnas arbetsinkomster, då mätta året innan barnet föds.¹⁴ Tabell 1 nedan visar hur antalet observationer i urvalet fördelar sig på de fyra utbildningskategorierna. Vi ser att endast omkring sju procent tillhör den lägsta kategorin, medan övriga grupper omfattar omkring 25–35 procent av urvalet vardera.

---

¹³ Föräldrapenninguttag redovisas i registren som föräldrapenningdagar under en period. Föräldrar kan själva välja både antalet föräldrapenningdagar så väl som omfattningen (hel- eller deltid) på de dagar som tas ut under aktuell period. Nettodagar avser här totalt antal dagar av de totalt 480 berättigade dagarna.

¹⁴ Vi mäter arbetsinkomster året innan barnet föds eftersom många familjer, p.g.a. föräldraledighet, vab och deltidsarbete, temporärt har relativt låga inkomster under småbarnsåren.

Tabell 1 Fördelning av urvalet efter föräldrars högsta utbildningsnivå

	Antal	Andel
Utbildningsgrupp 1 (lägst)	2 280	7,08
Utbildningsgrupp 2	9 760	30,33
Utbildningsgrupp 3	11 522	35,80
Utbildningsgrupp 4 (högst)	8 619	26,78
<i>Totalt</i>	<i>32 181</i>	<i>100</i>

Not: Urvalet består av samtliga barn som föddes i Göteborgs kommun 2004–2009 och som bodde kvar i kommunen det år de fyllde tre år. Föräldrarnas utbildningsnivå mäts här vid barnets födelseår.

I Tabell 2 presenterar vi bakgrundsinformation för motsvarande grupper. Bakgrundsvariablerna är mätta vid barnets födelseår, med undantag av inkomster som mäts året innan. Som väntat skiljer föräldrapar med olika utbildningsnivå sig åt också i flera andra avseenden: föräldrar med kortare utbildning är i genomsnitt yngre och har lägre arbetsinkomster. I gruppen med kortast utbildning ser vi att mamman står helt utan arbetsinkomst i majoriteten av föräldraparen. Gruppen med kortast utbildning märker också ut sig genom att ha en betydligt högre andel utlandsfödda föräldrar jämfört med övriga grupper (62 procent jämfört med 32 procent i grupp 2 och 13 procent i grupp 4). Det finns däremot inget tydligt samband mellan föräldrarnas utbildningslängd och andel som studerat med studiemedel.

Tabell 2 Deskriptiv statistik för urvalet av barn, uppdelat efter föräldrarnas högsta utbildningsnivå

	Medelvärde	Standardavvikelse	Antal obs.	Medelvärde	Standardavvikelse	Antal obs.
	<u>Utbildningsgrupp 1 (lägst)</u>			<u>Utbildningsgrupp 2</u>		
Födelseår	2006,63	1,68	2 280	2006,5	1,71	9 760
Födelsemånad	6,69	3,41	2 280	6,4	3,38	9 760
Mammans ålder	27,62	6,23	2 280	29,91	5,38	9 760
Pappans ålder	32,14	7,97	1 969	33,49	6,74	9 437
Båda föräldrarna utlandsfödda (andel)	0,62	0,49	2 280	0,32	0,47	9 760
Någon förälder har studiemedel (andel)	0,13	0,34	2 280	0,08	0,27	9 760
Mammans arbetsink. (1000-tals kr)	31,71	67,07	2 061	117,66	112,83	9 556
Pappans arbetsink. (1000-tals kr)	78,70	113,50	1 828	195,52	152,88	9 274
Mamman saknar arbetsinkomst (andel)	0,61	0,49	2 280	0,26	0,44	9 760
Pappan saknar arbetsinkomst (andel)	0,38	0,48	2 280	0,17	0,38	9 760
Äldsta barnet ¹ (andel)	0,45	0,5	2 280	0,5	0,5	9 760

	<u>Utbildningsgrupp 3</u>			<u>Utbildningsgrupp 4 (högst)</u>		
Födelseår	2006,59	1,71	11 522	2006,75	1,7	8 619
Födelsemånad	6,49	3,42	11 522	6,37	3,38	8 619
Mammans ålder	32,14	4,67	11 522	33,22	4,05	8 619
Pappans ålder	34,98	5,89	11 355	35,87	5,47	8 547
Båda föräldrarna utlandsfödda (andel)	0,18	0,39	11 522	0,13	0,33	8 619
Någon förälder har studiemedel (andel)	0,15	0,36	11 522	0,07	0,25	8 619
Mammans arbetsink. (1000-tals kr)	170,92	134,11	11 354	228,56	159,06	8 473
Pappans arbetsink. (1000-tals kr)	261,19	243,13	11 241	339,74	221,12	8 439
Mamman saknar arbetsinkomst (andel)	0,15	0,35	11 522	0,10	0,30	8 619
Pappan saknar arbetsinkomst (andel)	0,11	0,32	11 522	0,07	0,26	8 619
Äldsta barnet ¹ (andel)	0,56	0,5	11 522	0,55	0,5	8 619

Not: Urvalet består av samtliga barn som föddes i Göteborgs kommun 2004–2009 och som bodde kvar i kommunen det år det fyllde tre år. Samtliga uppgifter mäts vid barnets födelseår förutom arbetsinkomst som mäts året innan. 1) Definierat som saknar (upp till 7 år) äldre syskon (ingen skillnad görs på hel- eller halvsyskon).

4 Föräldraledighet och uttag av föräldrapenning

Som vi diskuterade inledningsvis ger föräldrars uttag av föräldrapenning inte ett korrekt mått på hur länge föräldrar faktiskt är föräldralediga då de också har möjlighet att vara hemma obetalt. Med hjälp av data på barnens exakta ålder vid förskolestart¹⁵ bör vi däremot få en ganska rättvisande bild av föräldrarnas totala sammanhängande ledighet i samband med barnets födelse. Genom att undersöka hur många föräldrapenningdagar föräldrarna har använt under denna period kan vi sedan få en bild av hur mycket betald vs. obetald föräldraledighet föräldrarna tar, och i vilken utsträckning de sparar dagar för att använda vid senare tillfällen.

4.1 När börjar barn förskola?

I Tabell 3 nedan visar vi andelen barn i vårt urval som är inskrivna på förskola vid 14, 18, 24 och 36 månaders ålder. I tabellen presenterar vi både genomsnittliga andelar och uppdelat efter föräldrarnas utbildningsbakgrund.

Vi ser att nästan alla barn (93 procent) går i förskola vid tre års ålder. Vid 18 månaders ålder har 55 procent börjat och 17 procent är inskrivna redan då de är 14 månader gamla. De allra flesta föräldrapar avslutar därmed den första sammanhängande föräldraledigheten då barnet är någonstans mellan 14 och 18 månader gammalt.

Om föräldrar tar ut föräldrapenning på heltid under sin föräldraledighet (d.v.s. för sju dagar i veckan) ger föräldraförsäkringen möjlighet till totalt 480 dagars ledighet, vilket motsvarar 16 månader. Det faktum att 45 procent av barnen inte är inskrivna i förskola vid 18 månaders ålder indikerar därmed att en stor del av föräldrarna tar längre föräldraledighet än de 480 dagar som finansieras av försäkringen.

Vi kan också notera en del skillnader i beteende mellan utbildningsgrupper. Vid 2–3 års ålder är förskola vanligare ju högre utbildning föräldrarna har. Det är dock något vanligare att barn till föräldrar med kortare utbildning har påbörjat förskola redan vid 14 månaders ålder. Bland föräldrar med kortast utbildning är det därmed jämförelsevis vanligt både med relativt kort och relativt lång föräldraledighetsperiod.¹⁶

---

¹⁵ Som vi nämnde inledningsvis så inkluderar vi i begreppet förskola även familjedaghem.

¹⁶ Hur ålder vid förskolestart varierar beroende på föräldrarnas utbildningsnivå har även undersökts av Skolverket (2017) för barn födda år 2010. De visar att den genomsnittliga åldern vid förskolestart är högst för föräldrar med lägst utbildning, i likhet med vad vi visar i Tabell 5 (i nästa avsnitt).

Tabell 3 Andel barn inskrivna i förskola eller familjedaghem vid olika åldrar

	14 månader	18 månader	24 månader	36 månader
Utbildningsgrupp 1 (lägst)	0,20 (0,40)	0,45 (0,5)	0,68 (0,47)	0,83 (0,37)
Utbildningsgrupp 2	0,19 (0,39)	0,55 (0,5)	0,8 (0,4)	0,92 (0,28)
Utbildningsgrupp 3	0,17 (0,37)	0,56 (0,5)	0,85 (0,35)	0,94 (0,23)
Utbildningsgrupp 4 (högst)	0,15 (0,36)	0,57 (0,5)	0,87 (0,33)	0,95 (0,21)
<i>Totalt</i>	<i>0,17</i> <i>(0,38)</i>	<i>0,55</i> <i>(0,5)</i>	<i>0,83</i> <i>(0,37)</i>	<i>0,93</i> <i>(0,26)</i>

Not: Urvalet består av samtliga barn som föddes i Göteborgs kommun 2004–2009 och som fortfarande bodde kvar i kommunen det år de fyller tre år. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse. Föräldrarnas utbildning mäts det år barnet föds.

4.2 Hur mycket föräldrapenning har föräldrarna använt?

I detta avsnitt undersöker vi närmare hur många föräldrapenningdagar föräldrarna har använt vid tidpunkten då barnet börjar förskola för att få en bild av mängden betald respektive obetald föräldraledighet. Med obetald föräldraledighet avser vi här dagar då någon förälder har varit hemma med barnet (d.v.s. tiden före förskolestart) men utan att ta ut ersättning från föräldraförsäkringen för det aktuella barnet. Om ledigheten till viss del finansierats med exempelvis föräldrapenningdagar för ett syskon, sjukpenning eller deltidsarbete betraktar vi den därmed ändå som obetald i och med att den inte finansierats av föräldraförsäkringen för det aktuella barnet. Om en förälder endast tagit ut föräldrapenning för fem av veckans sju dagar betraktas de resterande två dagarna också som obetalda eftersom försäkringen ger möjlighet till ersättning sju dagar i veckan. Analysen begränsas till barn som har börjat förskola före tre års ålder. Som vi visade ovan var 93 procent av barnen inskrivna på förskola vid den åldern.

I Försäkringskassans register redovisas föräldrapenninguttag som totalt antal nettodagar¹⁷ med föräldrapenning under givna tidsperioder (från ett datum till ett annat) och där ett barns förskolestart ibland inträffar i mitten av en period. För att mäta antalet föräldrapenningdagar (nettodagar) fram till den dag barnet börjar förskolan har vi därför dels summerat antalet uttagna dagar under perioder som avslutats före förskolestart, dels antalet uttagna dagar i perioder som

¹⁷ Nettodagar är justerade för omfattning på uttagna dagar (hel eller del av dag).

inkluderar datumet för förskolestart. Med den förstnämnda ansatsen underskattar vi antalet uttagna föräldrapenningdagar vid tidpunkten då barnet börjar förskola, medan vi överskattar antalet med den sistnämnda. I Tabell 4 nedan redovisar vi båda uppgifterna och ringar därmed in det korrekta antalet dagar.

Tabell 4 Uttag av föräldrapenning (nettomånader) fram till förskolestart

	(1)	(2)	(3)		(4)		(5)
	Ålder vid förskolestart	FP-uttag, avslutade perioder	FP-uttag, inkl. pågående period		Uttagsintensitet	Andel av total betald ledighet	
				<u>Kol. (2) / kol. (1)</u>	<u>Kol. (3) / kol. (1)</u>	<u>Kol. (2) /16 månader</u>	<u>Kol. (3) /16 månader</u>
Utb.grupp 1 (lägst)	21,19 (8,85) [2 169]	11,44 (4,25) [2 169]	12,35 (3,61) [2 169]	0,54	0,58	0,72	0,77
Utb.grupp 2	19,69 (7,57) [9 527]	10,84 (3,45) [9 527]	11,57 (3,16) [9 527]	0,55	0,59	0,68	0,72
Utb.grupp 3	19,10 (6,27) [11 328]	10,00 (3,37) [11 328]	10,85 (3,04) [11 328]	0,52	0,57	0,63	0,68
Utb.grupp4 (högst)	19,09 (6,21) [8 521]	9,33 (3,38) [8 521]	10,27 (3,07) [8 521]	0,49	0,54	0,58	0,64
<i>Totalt</i>	19,42 (6,89) [31 545]	10,17 (3,53) [31 545]	11,01 (3,19) [31 545]	0,52	0,57	0,64	0,69

Not: Uppgifterna baseras på barn som fötts i Göteborg under åren 2004–2009 och som bott kvar i Göteborg till det år de fyller tre, samt börjat förskola före tre års ålder. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparentes avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på. Föräldrarnas utbildning mäts det år barnet föds.

Tabellen visar att barnen i genomsnitt började förskola strax efter 19 månaders ålder. Vid tidpunkten för förskolestart hade föräldrarna i snitt tagit ut föräldrapenningdagar motsvarande 10,2–11,0 månader, vilket motsvarar en uttagsintensitet på omkring 55 procent. Under perioden före förskolestart har föräldrarna alltså varit hemma med ersättning på lite mer än halvtid eller för drygt hälften av dagarna. Denna siffra är strax under den siffra Försäkringskassan (2013b) presenterar baserat på en intervju-undersökning bland föräldrar och lägre än den uppskattning Duvander & Viklund (2014) gör baserat på data från Försäkringskassan. Båda dessa studier mäter dock föräldrapenninguttag under barnens första två år, medan vårt mått avser perioden före förskolestart.¹⁸ Om vi istället jämför med det totala antalet berättigade föräldrapenningdagar (16 månader) ser vi att föräldrar i genomsnitt har tagit ut omkring två tredjedelar av den totala betalda ledigheten när barnet börjar i förskola. I genomsnitt har de drygt fem betalda månader sparade att använda vid senare tillfällen.

Utifrån våra data kan vi inte se hur den obetalda ledigheten fördelar sig mellan föräldrarna; Tabell 5 visar dock att mammorna i snitt stod för 86 procent av föräldrapenninguttaget före förskolestart. Föräldrar med högre utbildningsnivå delar något mer lika på föräldrapenningen, vilket flera tidigare studier också visat (se t.ex. Försäkringskassan 2013a).

---

¹⁸ De intervjuade kvinnorna i Försäkringskassans studie hade i genomsnitt varit föräldralediga 15,3 månader och tagit ut föräldrapenning för 9,5 av dessa, d.v.s. för 62 procent av tiden. Männerna hade i snitt varit föräldralediga 3,8 månader och tagit ut föräldrapenning för 2,2 månader, vilket motsvarar 58 procent. Duvander & Viklund (2014, s. 35) uppskattar att mammor tagit ut föräldrapenning för omkring 70 procent av föräldraledigheten, och pappor för omkring 65 procent, mätt vid barnets två-årsdag. Deras data inkluderar dock inte information om faktisk ledighet; de gör istället en uppskattning baserat på Försäkringskassans register över föräldrapenninguttag.

Tabell 5 Andel av föräldrapenningdagarna före förskolestart som tagits ut av mamman respektive pappan

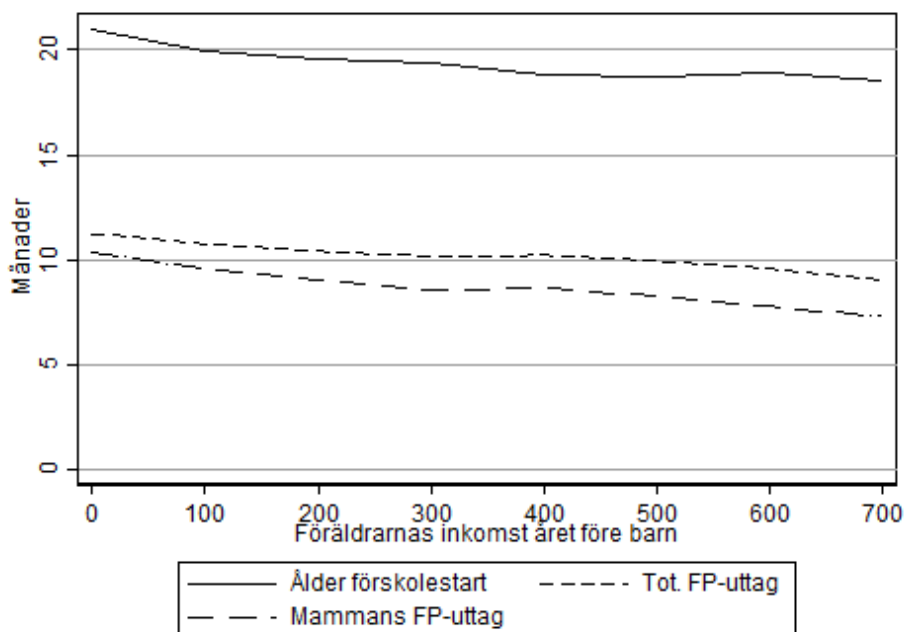
	Mammans andel (avslutade perioder)	Pappans andel (avslutade perioder)	Mammans andel (inkl. pågående period)	Pappans andel (inkl. pågående period)
Utb.grupp 1 (lägst)	0,94	0,06	0,94	0,06
Utb.grupp 2	0,91	0,09	0,90	0,10
Utb.grupp 3	0,85	0,15	0,82	0,18
Utb.grupp 4 (högst)	0,79	0,21	0,76	0,24
<i>Totalt</i>	<i>0,86</i>	<i>0,14</i>	<i>0,84</i>	<i>0,16</i>

Not: Uppgifterna baseras på barn som fötts i Göteborg under åren 2004–2009 och som bott kvar i Göteborg till det år de fyller tre, samt börjat förskola före tre års ålder. Föräldrarnas utbildning mäts det år barnet föds.

I Tabell 4 ser vi också att intensiteten i föräldrapenninguttaget är ganska likartad för de olika utbildningsgrupperna, men om något så minskar den med föräldrarnas utbildningsnivå.¹⁹ Om vi istället visar motsvarande siffror för föräldrapar med olika arbetsinkomst året innan barnets föds ser vi ingen tydlig socioekonomisk gradient: föräldrapenninguttaget som andel av den totala ledigheten (ålder vid förskolestart) är ungefär lika stort över hela inkomstfördelningen; se Figur 1.²⁰

¹⁹ Även siffror från ISF (2013) indikerar att föräldrar är föräldralediga betydligt längre än vad det finns föräldrapenningdagar för och att föräldrar med högre utbildning tar mer obetald ledighet. ISF:s studie definierar ledighet som perioder där det går högst sex dagar utan föräldrapenning mellan varje dag med föräldrapenning. Som Försäkringskassan (2013b) påpekar riskerar man dock med ett sådant mått att också betrakta sådan tid då föräldrar varvar arbete och föräldraledighet som enbart föräldraledighet.

²⁰ För att skapa figuren av har vi avrundat föräldrarnas årliga arbetsinkomster till närmaste 100 000-tal; figuren visar därmed snitt per 100 tkr. Föräldrapar med inkomster över 750 tkr (vilket motsvarar 90:e percentilen i föräldrarnas inkomstfördelning) ingår i den sista observationspunkten.

Figur 1 Barns ålder vid förskolestart och föräldrapenninguttag fram till förskolestart för föräldrar med olika arbetsinkomster (i tkr)

Not: Föräldrarnas inkomst avser föräldrarnas sammanlagda arbetsinkomst året innan barnet föddes (i 2013 års prisnivå). Inkomsterna har avrundats till närmaste 100 000-tal. Föräldrapar med inkomster över 750 tkr ingår i den sista observationspunkten.

För att närmare undersöka skillnader mellan olika socioekonomiska grupper har vi skattat en regressionsmodell där intensiteten i föräldrapenninguttag är den beroende variabeln och ålder vid förskolestart och föräldrarnas utbildningsnivå utgör de förklarande variabelerna. Tabell 6 visar resultaten från denna analys.

I den första kolumnen som enbart tar hänsyn till för ålder vid förskolestart ser vi, som väntat, att intensiteten i föräldrapenninguttaget minskar ju äldre barnet är när hen börjar förskola. Föräldrar som inledningsvis är hemma längre har en högre andel obetald ledighet. Om barnet är en månad äldre vid förskolestart minskar intensiteten i föräldrapenninguttaget i snitt med 0,0127, d.v.s. andelen obetald ledighet ökar med 1,27 procentenheter. I relation till den genomsnittliga andelen obetald ledighet (0,43-0,48 enligt Tabell 4) motsvarar detta en ökning med knappt tre procent.

I den andra kolumnen tar vi även hänsyn till föräldrarnas utbildningsnivå. Denna skattning visar därmed hur intensiteten i föräldrapenninguttaget samvarierar med föräldrarnas utbildningsnivå för barn som börjar förskola vid samma ålder. Här ser vi att ju högre utbildning föräldrarna har, desto högre är

deras andel obetald ledighet och desto lägre är uttagsintensiteten. Föräldrar i den högsta utbildningskategorin har 10,5 procentenheters högre andel obetald ledighet, jämfört med personer i den lägsta kategorin. Givet att barnet har börjat förskola vid en viss ålder har alltså högutbildade föräldrar fler föräldrapenningdagar sparade för att använda vid senare tillfällen.

I den tredje kolumnen ser vi att de skattade sambanden inte förändras om vi kontrollerar för barnets födelsemånad (för att ta hänsyn till eventuella skillnader i födelsestidpunkt mellan olika utbildningsgrupper) och i den fjärde ser vi att de inte heller påverkas särskilt mycket av hur vi hanterar pågående perioder då vi mäter föräldrapenninguttag.

Tabell 6 Skattade skillnader i uttagsintensitet beroende på barnets ålder vid förskolestart och föräldrarnas utbildningsnivå

	(1)	(2)	(3)	(4)
Ålder (i månader) vid förskolestart	-0,0127*** (0,000155)	-0,0130*** (0,000160)	-0,0130*** (0,000160)	-0,0177*** (0,000284)
Utb. grupp 1 (lägst), <i>referens</i>				
Utb.grupp 2		-0,0172*** (0,00538)	-0,0171*** (0,00538)	-0,0472*** (0,00714)
Utb.grupp 3		-0,0671*** (0,00534)	-0,0672*** (0,00533)	-0,0946*** (0,00713)
Utb.grupp 4 (högst)		-0,105*** (0,00542)	-0,105*** (0,00542)	-0,130*** (0,00719)
Konstant	0,801*** (0,00348)	0,865*** (0,00658)	0,870*** (0,00747)	1,036*** (0,0110)
Antal observationer	31 540	31 540	31 540	31 540
R ²	0,173	0,204	0,205	0,288
Kontroll för födelsemånad	nej	nej	ja	ja
Endast avslutade perioder innan förskolestart	ja	ja	ja	nej
Inkl. pågående period vid förskolestart	nej	nej	nej	ja

Not: Tabellen visar skattningar från regressionsmodeller där intensiteten föräldrapenninguttaget utgör den beroende variabeln. Robusta standardfel visas inom parentes. ***/**/* indikerar statistisk signifikans på 1/5/10-procentsnivån. Föräldrarnas utbildningsnivå mäts det år barnet föds.

4.3 Slutsatser

Närmare 85 procent av barnen är inskrivna på förskola eller familjedaghem vid 24 månaders ålder. Från 18 månaders ålder är deltagandet högre ju högre utbildningsnivå föräldrarna har, medan vi ser ett omvänt samband bland de allra yngsta barnen; vid 14 månader är deltagandet i förskola högst bland barn till föräldrar med lägst utbildningsnivå. En förklaring till detta mönster skulle kunna vara att föräldrar som har ekonomisk möjlighet låter sina barn börja vid något högre ålder. När de gäller föräldrapenningsuttag ser vi att föräldrar i genomsnitt varit lediga obetalt nästan halva tiden av den totala initiala föräldraledigheten (ledigheten innan förskolestart); föräldrarna har alltså bara tagit ut föräldrapenning för drygt hälften av de dagar de varit hemma. När barnet börjar förskola har föräldrar i snitt använt omkring två tredjedelar av det totala antalet föräldrapenningdagar, vilket betyder att de har drygt fem månaders föräldrapenning sparad att använda vid senare tillfällen, t.ex. för att gå ner i arbetstid eller för att kunna vara lediga i samband med högtider och skollov. Denna slutsats gäller en stor del av föräldrarna oavsett utbildningsbakgrund och arbetsinkomster året före barnets födelse, men vi ser också vissa skillnader: ju högre utbildning föräldrarna har, desto högre andel obetald ledighet har de tagit. Detta gäller även bland barn som börjat förskola vid samma ålder.

Sammanfattningsvis kan vi alltså konstatera att föräldrar inte använder slut på föräldrapenningen för att fördröja barnets förskolestart. Snarare utnyttjar de att föräldraledighetslagen och flexibiliteten i hur försäkringen kan användas möjliggör utspridd föräldraledighet under en längre tid. Detta betyder att om den betalda föräldraledigheten skulle förlängas (eller förkortas) så ska vi inte nödvändigtvis förvänta oss en direkt effekt på när föräldrar återgår till arbete efter barnets födelse eller på vid vilken ålder barnet börjar förskolan. Denna slutsats gäller breda grupper av föräldrar oavsett utbildningsbakgrund och tidigare inkomst.

En annan viktig slutsats är att det tycks finnas en socioekonomisk gradient i hur försäkringen används: ju högre utbildning föräldrarna har desto högre andel obetald ledighet tar de innan barnet börjar förskola och desto mer sprider de ut användningen av föräldraförsäkringen över tid (de har en större andel av föräldrapenningdagarna sparade till efter förskolestart). En förklaring skulle kunna vara att föräldrar med högre utbildning har bättre ekonomiska förutsättningar och därför i högre grad har råd att spara föräldraledighetsdagar att använda vid senare tillfällen. Vi ser dock inte någon tydlig socioekonomisk gradient i andelen obetald ledighet om vi istället utgår från föräldrarnas arbetsinkomst året innan barnet föds, vilket indikerar att det också kan finnas andra förklaringar till detta mönster.

5 Barns sjukfrånvaro och föräldrars användning av tillfällig föräldrapenning

Tidigare undersökningar av hur föräldrar använder tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn (vab) har inte kunnat relatera användningen av försäkringen till omfattningen på barnens sjukfrånvaro.²¹ Detta är särskilt viktigt om man vill studera hur uttaget skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska grupper då tidigare forskning funnit att det finns en socioekonomisk gradient i barns hälsa (se Mörk, Sjögren & Svaleryd, 2014). I detta avsnitt redovisar vi omfattningen på barnens sjukfrånvaro vid olika åldrar baserat på insamlade uppgifter från ett urval av förskolor. Vi visar också i vilken utsträckning föräldrar tar ut vab givet att barnet är sjukfrånvarande och hur detta varierar mellan föräldrar med olika utbildningsbakgrund. Utöver sjukfrånvaro och vab presenterar vi också uppgifter om hur ofta förskolebarnen är lediga utan att vara sjuka, vilket ger en indikation på i vilken utsträckning föräldrar tar ut föräldraledighet eller arbetar deltid efter barnets förskolestart.

5.1 Dagjournaler från ett urval av förskolor

För att få information om i vilken utsträckning barn är sjukfrånvarande från förskolan har vi låtit samla in och digitalisera dagjournaler från 130 förskolor i Göteborg avseende åren 2008–2012.²² De aktuella förskolorna har valts ut dels utifrån tillgänglighet (alla stadsdelsförvaltningar har inte bevarat journalerna) och kvalitet (en bedömning av om det var möjligt att digitalisera dem), dels utifrån representativitet: vi har eftersträvat både spridning och representativitet vad gäller barnens socioekonomiska bakgrund. I dagjournalerna har förskolepersonal fyllt i barnens närvaro, frånvaro och frånvaroorsak uppgiven av föräldrarna (ledig vs. sjukfrånvarande) för samtliga veckodagar under året. De insamlade uppgifterna har avidentifierats och (genom SCB) länkats till våra registerdata (de som beskrivs i avsnitt 3).²³

Eftersom journalerna är handskrivna har läsbarheten varierat och det har därför inte varit möjligt att digitalisera hela materialet. Detta har medfört att det i många fall saknas uppgifter: ibland för vissa dagar under en månad för ett givet barn och ibland för en hel avdelning en viss månad.

---

²¹ Ett undantag är Hall & Lindahl (2016) som visar siffror baserat på sjukfrånvarouppgifter på förskolenivå. I denna studie används uppgifter på individnivå vilket gör det möjligt att analysera hur föräldrars beteende skiljer sig åt mellan olika grupper.

²² Vi har avstått från att digitalisera de dagjournaler som avser sommarmånaderna (juni–augusti) då många barn är lediga från förskolan.

²³ Vi förlorar ett fåtal observationer i detta led då några barn saknas i våra registerdata.

För att försöka få fram rättvisande uppgifter om faktisk sjukfrånvaro har vi gått tillväga på följande sätt. Observationsenheten är barn och månad. För att få en representativ andel sjukfrånvarodagar per månad har vi endast tagit med månader då vi har uppgift om närvaro/frånvaro för minst 10 vardagar per barn. I detta steg förlorar vi 11 procent av de dagliga observationerna. Variabeln sjukfrånvaro definieras sedan som *antal sjukfrånvarodagar per månad dividerat med antal dagar per månad som vi har uppgifter om och som barnet skulle ha varit på förskolan*. Dagar då förskolan är stängd, då barnet har planerad ledighet eller då uppgift saknas ingår alltså inte i beräkningen av sjukfrånvaromåttet.

Vårt dataset med sjukfrånvarouppgifter baseras på totalt 6 616 barn vilka observeras under flera månader. För att få en uppfattning om i vilken utsträckning barnen i detta urval är representativa för samtliga barn i Göteborgs kommun börjar vi med att jämföra bakgrundsegenskaperna med registeruppgifter för totalbefolkningen i Göteborg i motsvarande ålder (1–6 år) under samma tidsperiod. Eftersom det finns flera observationer per barn både i vårt urval och i registren för totalbefolkningen baserar vi jämförelsen på en slumpmässigt utvald observation per barn från respektive urval. Vi redovisar denna jämförelse i Tabell 7 nedan.

Tabell 7 Jämförelse av bakgrundsegenskaper mellan barnen i urvalet med insamlade uppgifter och samtliga barn i Göteborg i motsvarande ålder

	Urval för insamlade uppgifter		Samtliga barn i Göteborg	
	Genomsnitt	Standardavvikelse	Genomsnitt	Standardavvikelse
Födelseår	2006,81	2,23	2006,52	2,94
Födelsemånad	6,33	3,35	6,51	3,4
Mammans ålder	33,88	6,01	33,21	8,95
Pappans ålder	36,26	9,71	35,42	10,75
Föräldrarna utlandsfödda	0,34	0,48	0,16	0,37
Föräldrarna i utbildningsgrupp 1	0,08	0,28	0,08	0,28
Föräldrarna i utbildningsgrupp 2	0,32	0,47	0,3	0,46
Föräldrarna i utbildningsgrupp 3	0,35	0,48	0,35	0,48
Föräldrarna i utbildningsgrupp 4	0,25	0,43	0,27	0,45
Någon förälder studerar	0,16	0,37	0,11	0,31
Mammans arbetsink. (1000-tals kr)	150,6	153,3	174,0	162,0
Pappans arbetsink. (1000-tals kr)	263,0	233,5	326,0	265,0
Mamman har noll inkomst	0,26	0,44	0,18	0,38
Pappan har noll inkomst	0,18	0,38	0,11	0,32
Äldsta barnet ¹	0,55	0,5	0,44	0,5
Antal observationer ²	6 616		128 606	

Not: Båda urvalen består av barn i åldern 1–6 år som är bosatta i Göteborgs kommun 2008–2012. Eftersom barnen observeras flera gånger i datamaterialet baseras jämförelsen på en slumpmässigt utvald observation per barn från respektive urval. Föräldrarnas bakgrundsuppgifter mäts observationsåret. 1) Definierat som saknar (upp till 7 år) äldre syskon (ingen skillnad görs på hel- eller halvsyskon). 2) Uppgifterna om föräldrars inkomster baseras på ett något färre antal observationer.

Från tabellen ser vi att urvalet för vilket vi har insamlade uppgifter skiljer sig från totalbefolkningen framförallt när det gäller andelen föräldrar som är utlandsfödda; denna andel är ungefär dubbelt så hög i urvalet med insamlade uppgifter (34 jämfört med 16 procent). Vi ser också en skillnad i andelen föräldrar som studerar med studiemedel och i föräldrarnas inkomster. De två sistnämnda skillnaderna är troligen en följd av obalansen i andelen utlandsfödda.²⁴ Det finns dock inga större skillnader i föräldrarnas ålder eller utbildningsnivå mellan de två urvalen.

För att undersöka om den högre andelen utlandsfödda föräldrar ser ut att ha betydelse för de mönster vi finner har vi också tagit fram resultat endast för barn vars föräldrar är födda i Sverige.²⁵ Dessa tabeller redovisas i bilagan, men diskuteras genomgående i texten. I Tabell A2 (i bilagan) ser vi att bakgrundsegenskaperna för de två urvalen balanserar väl efter denna begränsning.²⁶

5.2 Hur ofta är barn sjukfrånvarande?

Vi börjar med att presentera våra insamlade data avseende frånvaro från förskolan som ett genomsnitt per barn över alla åldrar för vilka vi har tillgängliga uppgifter; se Tabell 8. I snitt är barnen i urvalet sjukfrånvarande elva procent av de dagar de skulle ha vistats på förskolan. Siffran för detta urval är därmed något högre än vad Hall & Lindahl (2016) finner för samtliga förskolor i Göteborgs kommun.²⁷ Den högre sjukfrånvaron i vårt urval verkar dock inte hänga samman med att vi har en överrepresentation av barn med utlandsfödda föräldrar; andelen är identisk om urvalet begränsas till barn vars föräldrar är födda i Sverige (se Tabell A3). Möjligen kan skillnaderna uppstå på grund av skillnader i andelen observationer från olika årstider då det finns stor säsongsvariation i sjukfrånvaro (se Hall & Lindahl, 2016). De kan också bero på att alla stadsdelar inte finns representerade i vårt insamlade material.

---

²⁴ Skillnaderna beror sannolikt på att alla stadsdelar inte finns representerade i vårt urval, då en del stadsdelsförvaltningar inte bevarat dagjournalerna.

²⁵ Ett annat alternativ är att vikta urvalet så att det balanserar med registeruppgifter. Vi har försökt det, men det har visat sig svårt att få balans, särskilt som vi vill beskriva just skillnader mellan utbildningsgrupper. Vi har därför landat i att redovisa skillnaderna mellan urval och registeruppgifter, lägga på restriktioner i kompletterande analyser och diskutera eventuella resultat med dessa skillnader i åtanke.

²⁶ Ett undantag är när det gäller andelen barn som är äldst i syskonskaran. Denna andel är fortsatt högre i urvalet med insamlade uppgifter. En möjlig förklaring är att detta mönster drivs av hur vi gått till väga för att samla in närvarouppgifter från förskolor: de äldre barnen har hunnit gå på förskola under en längre tid och har därmed större sannolikhet att komma med i urvalet.

²⁷ Hall & Lindahl (2016) finner att den genomsnittliga sjukfrånvaron uppgår till tio procent bland barn på 1–3-årsavdelningar och till sex procent för barn på 3–5-årsavdelningar. Deras urval inkluderar även tre mindre kranskommuner till Göteborg.

Det är möjligt att föräldrars benägenhet att låta barnen vara sjukfrånvarande varierar beroende på deras arbetsmarknadssituation. Föräldrar som arbetar skulle t.ex. kunna vara mindre benägna att hålla barnet hemma vid mindre sjukdomssymptom än föräldrar som är arbetssökande eller föräldralediga med ett yngre syskon. Föräldrar skulle också kunna vara mer benägna att låta barnet vara sjukfrånvarande om de vid samma tidpunkt redan vabbar för ett syskon. För att belysa betydelsen av föräldrarnas arbetsmarknads- och familjesituation har vi stegvis lagt på följande restriktioner: i) *båda* föräldrarna har haft årsinkomster från arbete som överstiger två prisbasbelopp och ii) ingen av föräldrarna har använt föräldrapenning eller vabbat för ett syskon. Notera att båda restriktionerna gäller under samtliga månader för vilka vi har närvarouppgifter från förskolan och att dagar då barnet varit ledigt inte ingår i beräkningen av sjukfrånvaromåttet.²⁸ Som framgår av Tabell 8 reducerar dessa restriktioner urvalet med nästan 80 procent. Intressant att notera är att den genomsnittliga sjukfrånvaron i princip är densamma även med dessa restriktioner. Vi finner alltså ingen tydlig indikation på att benägenheten att låta barnen vara sjukfrånvarande skulle variera beroende på föräldrarnas arbetsmarknadsanknytning eller beroende på syskons sjukfrånvaro.

Den rapporterade ledigheten av andra anledningar än sjukdom uppgår till 18 procent för vårt urval, vilket indikerar en relativt hög förekomst av deltidsarbete bland föräldrarna. Måttet fångar dock bara deltidsarbete i de fall barnet är ledigt en hel dag (d.v.s. inte om föräldrarna arbetar kortare arbetsdagar). Men att barnen är lediga så pass ofta kan dock också ha att göra med att någon av föräldrarna ibland har sin arbetstid förlagd till kvällar eller helger och därmed inte alltid har behov av förskola under dagtid eller på att de är föräldralediga med ett syskon (barn till föräldralediga har vanligen inte rätt till förskola på heltid). Den rapporterade ledigheten sjunker något (till 14 procent) om urvalet begränsas till föräldrar som inte varit föräldralediga med ett syskon under den aktuella perioden.

---

²⁸ Ett prisbasbelopp motsvarar 44 500 kr i 2013 års prisenivå. Det betyder att föräldrarna med vår första restriktion ska ha årsinkomster över 89 000 kr, vilket är långt ifrån att motsvara heltidsarbete under årets alla månader. Viktigt att komma ihåg är dock att många småbarnsföräldrar arbetar deltid och, som vi visat tidigare i denna rapport, tar ut föräldraledighet både före och efter förskolestart. Vi tror därför att denna inkomstgräns, tillsammans med restriktionen om att inte utnyttja någon föräldraförmån för något syskon, ringar in de föräldrar som med ganska stor sannolikhet skulle ha arbetat under den period vi mäter barnets sjukfrånvaro.

Tabell 8 Genomsnittlig sjukfrånvaro och anmäld ledighet bland förskolebarn i alla åldrar

	Andel dagar sjukfrånvarande	Andel dagar anmäld ledig
Hela urvalet	0,11 (0,10) [6 616]	0,18 (0,12) [6 616]
Restriktion ¹ : Inkomster över två prisbasbelopp	0,10 (0,09) [2 811]	0,17 (0,12) [2 811]
Restriktion ¹ : Samma som ovan, samt föräldrarna använder varken föräldrapenning eller vab för ett syskon	0,11 (0,09) [1 507]	0,14 (0,11) [1 507]

Not: Siffrorna baseras på ett genomsnitt per barn. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparenter avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på. 1) Restriktionerna innebär att vardera föräldern varje år ska ha årsinkomster (från arbete) som överstiger två prisbasbelopp under den period de insamlade uppgifterna avser.

Eftersom barns sjukfrånvaro varierar kraftigt med åldern (se Hall & Lindahl, 2016) redovisar vi också genomsnittlig sjukfrånvaro vid olika åldrar; se Tabell 9. Liksom i Hall & Lindahl (2016) framgår det att det finns en tydlig åldersgradient i barns sjukfrånvaro; de allra yngsta förskolebarnen är mer än dubbelt så mycket sjukfrånvarande som de äldsta. Liksom i Tabell 8 ligger snitten för vårt urval högre än de siffror som Hall & Lindahl presenterar för samtliga förskolor i Göteborg. Vad gäller anmäld ledighet så finns det inte något lika tydligt åldersmönster. Inte heller här skiljer sig uppgifterna om urvalet begränsas till barn vars föräldrar är födda i Sverige (se Tabell A4).

Tabell 9 Genomsnittlig sjukfrånvaro och anmäld ledighet för olika åldrar

Ålder	Andel dagar sjukfrånvarande	Andel dagar ledig
18 månader	0,18 (0,18) [789]	0,15 (0,15) [789]
24 månader	0,14 (0,16) [1 132]	0,17 (0,16) [1 132]
36 månader	0,11 (0,15) [1 058]	0,18 (0,16) [1 058]
48 månader	0,09 (0,13) [880]	0,18 (0,16) [880]
60 månader	0,08 (0,12) [774]	0,17 (0,15) [774]

Not: Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparentens avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på.

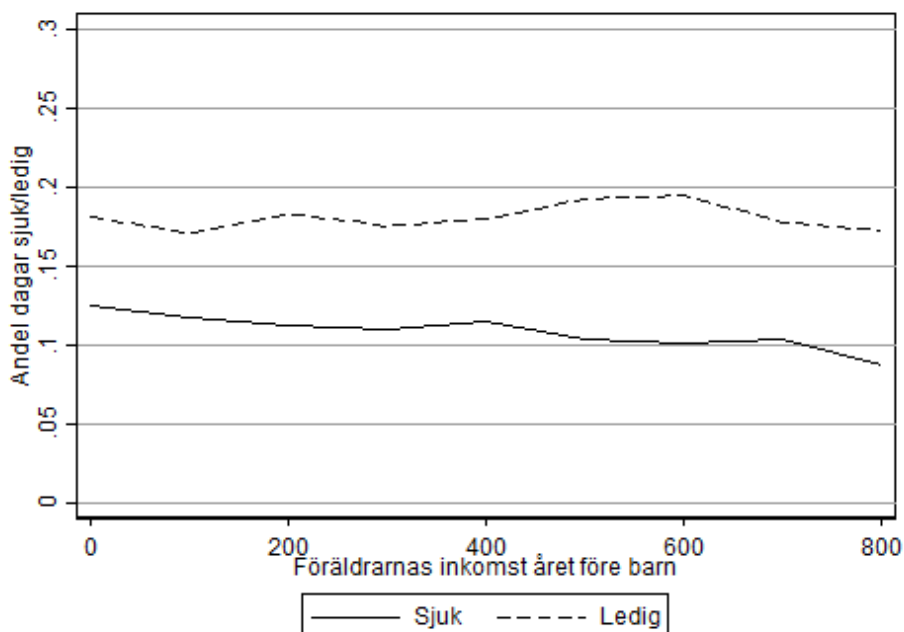
I Tabell 10 visar vi istället hur frånvaron från förskolan varierar beroende på föräldrarnas utbildningsnivå. Eftersom samma barn observeras vid flera olika åldrar baseras uppgifterna på ett genomsnitt per barn. Vi kan se att det finns tydliga socioekonomiska skillnader i sjukfrånvaro: barn till föräldrar med längre utbildning är betydligt mindre sjukfrånvarande än barn vars föräldrar har kortare utbildning. Om vi istället visar sjukfrånvaronivån efter föräldrarnas arbetsinkomst året innan barnet föds ser vi en liknande socioekonomisk gradient: sjukfrånvaronivån sjunker i takt med att arbetsinkomsterna ökar, även om skillnaderna över fördelningen är något mindre uttalade; se Figur 2. Dessa socioekonomiska skillnader är inte oväntade då Mörk, Sjögren & Svaleryd (2014) har visat att det finns socioekonomisk gradient i barns hälsa i Sverige. Vi kan dock inte helt utesluta att olika grupper av föräldrar också kan skilja sig åt i bedömningen av när barn är tillräckligt friska för att vara på förskolan, vilket också kan påverka nivån på sjukfrånvaron.

Tabell 10 Genomsnittlig sjukfrånvaro och anmäld ledighet för barn till föräldrar i olika utbildningsgrupper

	Andel dagar sjukfrånvarande	Andel dagar ledig
Utbildningsgrupp 1 (lägst)	0,15 (0,15) [560]	0,20 (0,19) [560]
Utbildningsgrupp 2	0,12 (0,11) [2 105]	0,17 (0,11) [2105]
Utbildningsgrupp 3	0,11 (0,09) [2 316]	0,18 (0,12) [2 316]
Utbildningsgrupp 4 (högst)	0,10 (0,08) [1 635]	0,18 (0,12) [1 635]

Not: Uppgifterna baseras på ett genomsnitt per barn. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparenter avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på. Föräldrarnas utbildningsnivå mäts vid samma tidpunkt som sjukfrånvaron observeras.

När det gäller övrig ledighet ser vi att barn vars föräldrar har lägst utbildningsnivå är lediga i högst utsträckning, men i övrigt finns det inte några tydliga skillnader mellan olika utbildningsgrupper. Vi ser inte heller någon tydlig socioekonomisk gradient i ledighet om vi utgår från föräldrarnas inkomst året innan barnets födelse. Även i dessa jämförelser ser vi mycket likartade mönster om urvalet begränsas till barn med svenskfödda föräldrar (se Tabell A5 och Figur A1).

Figur 2 Sjukfrånvaro och anmäld ledighet för barn till föräldrar med olika arbetsinkomster (i tkr)

Not: Siffrorna baseras på ett genomsnitt per barn. Föräldrarnas inkomst avser föräldrarnas sammanlagda arbetsinkomst året innan barnet föddes (i 2013 års prisnivå). Inkomsterna har avrundats till närmaste 100 000-tal. Föräldrapar med inkomster över 850 tkr ingår i den sista observationspunkten.

5.3 Hur ofta vabbar föräldrarna när barnen är sjuka?

Vi vet från offentlig statistik att mammor oftare tar ut vab än pappor (62 vs. 38 procent för 2015; se SCB, 2016). Försäkringskassan har också undersökt hur föräldrar med olika bakgrund använder försäkringen. De finner att sannolikheten att inte använda vab är störst bland föräldrar med mycket låga inkomster samt med inkomster som överstiger ersättningstaket i försäkringen (Försäkringskassan, 2013c). I Försäkringskassans rapport tas dock ingen hänsyn till att barn med olika socioekonomisk bakgrund är sjukfrånvarande i olika utsträckning. Författarna kan därmed inte avgöra om föräldrar som använder försäkringen lite gör det för att barnen är sjuka i mindre utsträckning, för att de inte är berättigade till vab eller för att de väljer att lösa omsorgen om barnet på annat sätt.

I Tabell 11 redovisar vi i vilken utsträckning föräldrar använder vab givet att barnet är sjukfrånvarande från förskolan. Vi ser att föräldrarna i genomsnitt endast tar ut vab för en tredjedel av barnens sjukfrånvarodagar. Denna siffra är i

linje med vad Hall & Lindahl (2016) finner för hela Göteborg baserat på data på förskolenivå.²⁹ Mammorna står för cirka 60 procent av uttaget, vilket är samma andel som SCB rapporterar för totalt uttag utan att betinga på om barnet är sjukfrånvarande (SCB, 2016).

För att undersöka om det låga uttaget av vab skulle kunna förklaras av att en del föräldrar inte arbetar under den aktuella perioden och därmed inte är berättigade till försäkringen begränsar vi igen urvalet till föräldrar som har arbetsinkomster som överstiger två prisbasbelopp per år och förälder (under hela den aktuella perioden), samt inte använder föräldrapenning eller vabbar för ett syskon.³⁰ Med den första restriktionen ökar andelen dagar för vilka föräldrarna har tagit ut vab till 55 procent. Om vi även lägger på den andra restriktionen minskar andelen något, till 51 procent. Sammantaget tyder detta på att en viktig förklaring till det låga uttaget av vab då barnet är sjukfrånvarande från förskolan är att båda föräldrarna inte arbetar under hela den studerade perioden. Samtidigt kan vi konstatera att uttaget är lågt (drygt 50 procent) även i den grupp av föräldrar som vi förväntar oss skulle ha arbetat när barnet är sjukfrånvarande, vilket tyder på att föräldrar tycks ha många andra lösningar än att avstå från arbete då barnen är sjuka. Detta är något vi återkommer till i analysen om hur föräldrar med olika utbildningsnivå använder vab.

I Tabell A6 (i bilagan) redovisar vi samma uppgifter men endast för barn med svenskfödda föräldrar. Dessa föräldrar använder vab i något högre utsträckning; för 42 procent av barnens sjukfrånvarodagar. Begränsar vi urvalet till barn vars föräldrar har inkomster över två prisbasbelopp minskar dock skillnaderna mellan alla föräldrar och enbart svenskfödda betydligt. Det högre användandet av vab bland föräldrar som är födda i Sverige verkar därmed främst hänga samman med att denna grupp har en starkare arbetsmarknadsanknytning.

Vi har också undersökt om föräldrars benägenhet att använda vab skiljer sig åt beroende på barnets ålder; se Tabell A7. Det ser dock inte ut att finnas något tydligt åldersmönster i försäkringsnyttjandet.

---

²⁹ Siffran är också i linje med vad Hedin m.fl. (2009) finner i en undersökning bland 835 svenska familjer. Deras resultat visar att föräldrarna tagit ut vab för ungefär en tredjedel av de dagar barnen har varit frånvarande från förskolan p.g.a. symptom på infektion.

³⁰ Se fotnot 32 för en motivering till inkomstgränsen.

Tabell 11 Andel dagar föräldrarna använder vab då barnet är sjukfrånvarande från förskolan

	Andel dagar någon vabbar	Andel dagar mamman vabbar	Andel dagar pappan vabbar
Hela urvalet	0,33 (0,52) [6 173]	0,20 (0,39) [6 173]	0,13 (0,31) [6 173]
Restriktion ¹ : Inkomster över två prisbasbelopp	0,55 (0,62) [2 594]	0,35 (0,48) [2 594]	0,21 (0,39) [2 594]
Restriktion ¹ : Samma som ovan, samt föräldrarna använder varken föräldrapenning eller vab för ett syskon	0,51 (0,64) [1 363]	0,33 (0,54) [1 363]	0,17 (0,31) [1 363]

Not: Siffrorna baseras på ett genomsnitt per barn. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparenter avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på. 1) Restriktionerna innebär att vardera föräldern varje år ska ha inkomster över två prisbasbelopp under den period de insamlade uppgifterna avser.

I Tabell 12 visar vi hur benägenheten att ta ut vab då barnen är sjukfrånvarande varierar beroende på föräldrarnas utbildningsnivå. Vi ser en tydlig socioekonomisk gradient: användandet av vab ökar markant med föräldrarnas utbildningsnivå, från endast 8 procent av dagarna bland föräldrar med kortast utbildning till 42 procent av dagarna i gruppen med mest utbildning. Samma mönster finns om vi begränsar urvalet till föräldrar födda i Sverige (se Tabell A8). Om vi hade jämfört hur skillnaderna i benägenheten att använda vab såg ut mellan grupperna utan att ta hänsyn till hur ofta barnen är sjukfrånvarande hade vi underskattat dessa skillnader.

Liksom för uttaget av föräldrapenning ser vi att föräldrar med högre utbildningsnivå tenderar att dela mer lika på vab-uttaget.

I den nedre delen av Tabell 12 ser vi att en förklaring till det mycket låga uttaget av vab bland föräldrar med lägst utbildning (ej slutfört gymnasium) är att de inte är berättigade till försäkringen då de inte arbetat under den aktuella perioden. Om urvalet begränsas till barn vars föräldrar har arbetsinkomster som överstiger två prisbasbelopp samt inte har varit föräldralediga eller vabbat med ett syskon ökar andelen dagar föräldrar använder vab från 8 till 35 procent.

Skillnaden är dock fortfarande stor jämfört med föräldrar med slutfört gymnasium och upp till 4 års eftergymnasial utbildning, vilka tar ut vab för 51–55

procent av barnens sjukfrånvarodagar. Att föräldrar med mindre än gymnasial utbildning vabbar i betydligt lägre utsträckning skulle kunna bero på att dessa föräldrar arbetar i mindre utsträckning och därmed har mindre behov av att ta ledigt från sitt arbete för vård av sjukt barn (vab kan endast tas ut för de dagar man faktiskt skulle ha arbetat eller sökt arbete; se avsnitt 2), men det är också möjligt att de i högre utsträckning har anställningsförhållanden som gör det svårare att använda försäkringen (t.ex. arbetar som timvikarier) eller att okunskapen om hur försäkringen kan användas är högre i denna grupp.³¹

Slutligen är det intressant att notera att när vi lägger på restriktionerna om arbetsinkomster och användning av föräldraförsäkringen för syskon är vab-uttaget lägre i den högsta utbildningsgruppen (minst 4 års eftergymnasial utbildning) jämfört med den näst högsta. Ett liknande mönster syns om vi istället visar vab-uttag för föräldrar med olika inkomstnivåer (mätt året innan barnet föddes): uttaget av vab ökar stadigt då arbetsinkomsterna ökar, men sjunker sedan igen för föräldrar med de högsta inkomsterna; se Figur 3. En förklaring skulle kunna vara att föräldrar med högst utbildning och inkomster i högre utsträckning har mer flexibla arbeten som gör det möjligt att kombinera arbete med att ta hand om sjuka barn, t.ex. genom att förlägga delar av arbetstiden på kvällstid. Samma mönster framträder om vi begränsar analysen till enbart föräldrar födda i Sverige, vilket visas i Tabell A8 och Figur A2.

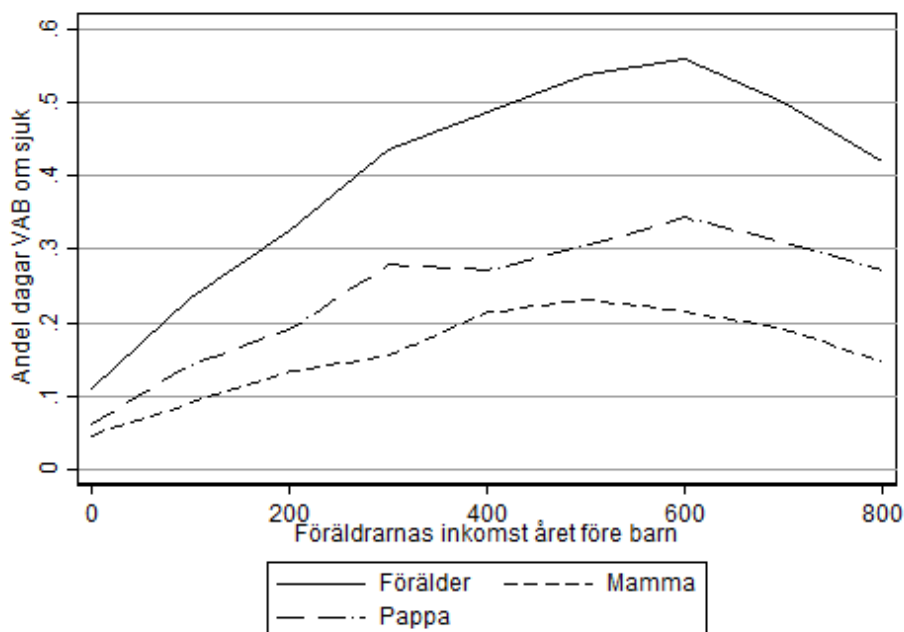
---

³¹ Enligt en intervjuundersökning gjord av Försäkringskassan upplever många föräldrar att ansökningsprocessen för att ta ut föräldrapenning är krånglig (Försäkringskassan 2013c).

Tabell 12 Andel dagar föräldrarna använder vab då barnet är sjukfrånvarande, uppdelat på olika utbildningsgrupper

	Andel dagar någon vabbar	Andel dagar mamman vabbar	Andel dagar pappan vabbar
<i>A. Hela urvalet:</i>			
Utbildningsgrupp 1 (lägst)	0,08 (0,24) [522]	0,05 (0,19) [522]	0,02 (0,12) [522]
Utbildningsgrupp 2	0,29 (0,52) [1 975]	0,19 (0,45) [1 975]	0,10 (0,25) [1 975]
Utbildningsgrupp 3	0,37 (0,54) [2 184]	0,22 (0,36) [2 184]	0,14 (0,36) [2 184]
Utbildningsgrupp 4 (högst)	0,42 (0,51) [1 492]	0,24 (0,37) [1 492]	0,18 (0,32) [1 492]
<i>B. Restriktion: Inkomster över två prisbasbelopp per förälder och år, samt föräldrarna använder varken föräldrapenning eller vab för ett syskon</i>			
Utbildningsgrupp 1 (lägst)	0,35 (0,52) [36]	0,21 (0,41) [36]	0,14 (0,25) [36]
Utbildningsgrupp 2	0,51 (0,81) [391]	0,36 (0,76) [391]	0,16 (0,29) [391]
Utbildningsgrupp 3	0,55 (0,56) [515]	0,36 (0,43) [512]	0,19 (0,32) [512]
Utbildningsgrupp 4 (högst)	0,46 (0,54) [424]	0,29 (0,41) [424]	0,18 (0,32) [424]

Not: Uppgifterna baseras på ett genomsnitt per barn. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparenter avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på. Föräldrarnas utbildningsnivå mäts vid samma tidpunkt som sjukfrånvaron observeras.

Figur 3 Andel dagar föräldrarna använder vab då barnet är sjukfrånvarande, för föräldrar med olika arbetsinkomster (i tkr)

Not: Siffrorna baseras på ett genomsnitt per barn. Föräldrarnas inkomst avser föräldrarnas sammanlagda arbetsinkomst året innan barnet föddes (i 2013 års prisnivå). Inkomsterna har avrundats till närmaste 100 000-tal. Föräldrapar vars inkomster översteg 850 tkr ingår i den sista observationspunkten.

5.4 Slutsatser

Det finns en tydlig socioekonomisk gradient i hur ofta barn är sjukfrånvarande från förskolan: ju högre utbildningsnivå och arbetsinkomster föräldrarna har desto lägre är barnens sjukfrånvaro. Mönstret indikerar därmed att det kan finnas en socioekonomisk gradient i barns hälsa, i linje med vad som tidigare dokumenterats av Mörk, Sjögren & Svaleryd (2014). Men det är också möjligt att föräldrars bedömning av när ett barn bör vara sjukfrånvarande skiljer sig mellan de olika grupperna. Förekomsten av skillnader i sjukfrånvaro mellan olika utbildnings- och inkomstgrupper innebär att det är viktigt att ta hänsyn till nivån på barnens sjukfrånvaro då man undersöker hur benägenheten att använda vab skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska grupper.

Föräldrarna till barnen i vårt urval tar ut vab för ungefär en tredjedel av den tid barnen är hemma från förskolan på grund av sjukdom. Om urvalet begränsas till föräldrar som i högre utsträckning deltagit på arbetsmarknaden under den

aktuella tidsperioden (som har årsinkomster från arbete över två prisbasbelopp) ökar andelen dagar då någon förälder vabbat till 55 procent. Föräldrar verkar därmed i relativt hög utsträckning lösa omsorgen om sina sjuka barn på andra sätt än genom att vabba, exempelvis genom att arbeta hemifrån, ta flexledigt eller låta någon annan (t.ex. mor- eller farförälder) ta hand om barnet. Det är också möjligt att en del av det låga uttaget beror på att många föräldrar arbetar deltid under barnens första år eller på att de har sin arbetstid förlagd så att de kan ta hand om barnet på dagtid utan att behöva ta ledigt från sitt arbete.

Även när det gäller uttag av vab finner vi en tydlig socioekonomisk gradient, men i motsatt riktning: högt utbildade föräldrar tar ut vab för en betydligt större del av den tid barnen är sjukfrånvarande från förskolan än vad föräldrar med lägst utbildningsnivå gör. En stor del av denna skillnad mellan grupperna förklaras av att många föräldrar med låg utbildning inte arbetar under den aktuella perioden och därmed inte är berättigade till försäkringen. Även om urvalet begränsas till föräldrar med årsinkomster från arbete som över två prisbasbelopp under den aktuella perioden är uttagets betydligt lägre bland föräldrar utan slutförd gymnasial utbildning jämfört med föräldrar med högre utbildning. Den kvarvarande skillnaden skulle exempelvis kunna bero på en högre förekomst av deltidsarbete, kortare anställningar, eller på att det är vanligare med anställningsförhållanden som gör det svårare att använda försäkringen (t.ex. arbete som timvikarie) bland föräldrar utan slutförd gymnasieutbildning.

För gruppen med allra högst utbildning (minst 4 års eftergymnasial utbildning) ser vi att det är mindre vanligt att ta ut vab då barnet är sjukfrånvarande från förskolan jämfört med i gruppen med näst högst utbildning. Samma mönster syns bland föräldrar med allra högst arbetsinkomster. Detta skulle kunna förklaras av att föräldrar med allra högst utbildning och inkomster ofta har mer flexibla arbeten och därmed lättare kan hantera sjuka barn utan att behöva avstå från att förvärvsarbeta.³²

---

³² Om föräldrar upplever att det är krångligt att begära ersättning för vab skulle det också kunna vara så att föräldrar med höga inkomster i högre utsträckning struntar i detta, då de är mindre beroende av pengarna och ersättningen i förhållande till den uteblivna arbetsinkomsten är lägre för denna grupp (på grund av ersättningsstaket).

6 Avslutande diskussion

I denna rapport har vi visat att föräldrars uttag av föräldrapenning inte ger ett rättvisande mått på hur länge de faktiskt är föräldralediga i samband med barnets födelse. Föräldrar använder i hög grad den flexibilitet som föräldraledighetslagen och föräldraförsäkringen tillåter för att vara lediga mer än de 480 föräldrapenningdagar som försäkringen berättigar till och för att sprida ut föräldraledigheten över tid. Barnen i vårt urval börjar i genomsnitt förskola strax efter 19 månaders ålder. Vid tidpunkten för förskolestart har föräldrarna i snitt använt cirka två tredjedelar av det totala antalet föräldrapenningdagar (på både SGI-nivå och lägsta nivå), vilket innebär att de har drygt fem månaders föräldrapenning sparad att använda vid senare tillfällen.³³ Mönstret att ta obetald föräldraledighet för att kunna förlänga den totala ledigheten finns i samtliga utbildningsgrupper, men är tydligast ju högre utbildning föräldrarna har. Det faktum att föräldraledighetens längd inte hänger nära samman med antalet berättigade föräldrapenningdagar innebär att man inte nödvändigtvis ska förvänta sig att en förlängning eller förkortning av den betalda föräldraledigheten med ett visst antal dagar påverkar föräldrarnas arbetsutbud (eller barnets ålder vid förskolestart) i motsvarande utsträckning.

Flexibiliteten avseende när föräldrapenningdagarna får användas, i kombination med föräldraledighetslagen, är en aspekt som skiljer den svenska modellen från de andra nordiska som är mer restriktiva gällande när de betalda dagarna får användas.³⁴ Denna typ av flexibilitet har troligen både för- och nackdelar: å ena sidan bidrar den förmodligen till ett högt arbetskraftsdeltagande bland mammor, å andra sidan kan den bidra till större löne- och inkomstskillnader mellan män och kvinnor om mammor i högre grad än pappor använder möjligheten till utspridd ledighet, då mer ledighet kan ha en negativ effekt på löneutvecklingen.³⁵ Vi kan inte utesluta att fler kvinnor skulle välja att arbeta deltid eller att lämna arbetskraften under småbarnsåren om det inte fanns möjlighet att vara ledig i samband med sommarlov och andra skollov eller då förskola/skola är stängd. Samtidigt visar tidigare forskning att just utspridd ledighet

---

³³ Av totalt 16 månader betald föräldraledighet är tre månader ersatta på lägsta nivå. Det är möjligt att det framförallt är dagar på lägstanivå som sparas till efter förskolestart.

³⁴ En nordisk jämförelse av flexibiliteten när det gäller hur betalda föräldraledighetsdagar får användas görs t.ex. i SOU 2017:101, s. 400.

³⁵ Vi har här inte kunnat studera uppdelningen av den totala föräldraledigheten mellan föräldrarna, men vi ser och vet från andra källor (t.ex. Försäkringskassan 2013a; SOU 2017:101) att mammor tar ut betydligt mer betald föräldraledighet än pappor. Det är därmed troligt att det är mammor som även står för den största delen av den obetalda ledigheten, vilket bekräftas i en intervjuundersökning gjord av Försäkringskassan (2013b).

under längre tid leder till sämre löneutveckling.³⁶ När det gäller föräldrapenning-uttag har Albrecht, Skogman Thoursie & Vroman (2015a, b) visat att ett koncentrerat uttag, betingat egenskaper så som föräldrarnas utbildningsnivå och yrke, är förenat med bättre löneutveckling jämfört med ett uttag spritt över en längre tid. De för fram hypotesen att den generösa svenska föräldraförsäkringen kan vara en delförklaring till det glastak i löner som finns för kvinnor på svensk arbetsmarknad.³⁷ Att mammor i Sverige under många år arbetar deltid kan också ge upphov till statistisk diskriminering, d.v.s. arbetsgivare förväntar sig att kvinnor i barnafödande ålder och åren efter är mer lediga än motsvarande män, vilket leder till att kvinnor därför får färre erbjudanden om toppositioner.

När det gäller föräldrars användning av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn finner vi i likhet med ett par tidigare studier (Hall & Lindahl, 2016; Hedin m.fl., 2009) att föräldrarna tar ut ersättning för ca en tredjedel av de dagar barnen varit sjukfrånvarande från förskolan. Andelen ökar till drygt hälften av dagarna om urvalet begränsas till föräldrar som troligen har arbetat under den studerade perioden (haft årsinkomster från arbete över två prisbasbelopp). En bidragande orsak till att vab inte används mer än så kan vara att det är vanligt att någon av föräldrarna arbetar deltid eller har sin arbetstid förlagd så att hen kan ta hand om barnet på dagtid utan att behöva ta ledigt från sitt arbete. Det låga vab-uttaget indikerar också att det troligen är vanligt att föräldrar försöker lösa omsorgen om sjuka barn på andra sätt än genom att använda försäkringen, t.ex. genom att låta någon annan ta hand om barnet eller genom att jobba hemifrån eller förlägga arbetstiden till kvällstid. Sådana lösningar är framförallt möjliga bland föräldrar med flexibla arbeten (i termer av när och var arbetet kan utföras), vilka troligen oftast innehavs av personer med högre utbildning. En indikation på att så är fallet är att uttaget av vab är lägre bland föräldrar med allra högst utbildning (minst 4 års eftergymnasial utbildning) jämfört med föräldrar med något lägre utbildning (minst 2 men mindre än 4 års eftergymnasial utbildning). Uttaget sjunker också bland föräldrar med de högsta arbetsinkomsterna. Till skillnad från föräldraledighet är vård av sjukt barn ett exempel på oplanerad frånvaro från arbetet vilket kan innebära en tydligare konflikt mellan ansvar i hemmet och på arbetsplatsen, vilket kan vara en förklaring till att många föräldrar väljer att avstå från att vabba om de kan.

Liksom i tidigare redovisningar av offentlig statistik (t.ex. SCB, 2016) finner vi att mammor står för omkring 60 procent av vab-uttaget och således är mer

---

³⁶ Angelov m.fl. (2016) visar att deltidsarbete och spridd ledighet efter barn, som främst utnyttjas av kvinnor, ger upphov till sämre löneutveckling.

³⁷ Tankegången är följande: en anledning till att vi har så få kvinnor på toppositioner i Sverige skulle kunna vara att många högproduktiva kvinnor är föräldralediga länge, vilket är möjligt med anställningsskydd enligt föräldraledighetslagen.

frånvarande från arbetet än pappor även av denna anledning. Vab innebär en direkt inkomstminskning då de förlorade arbetsinkomsterna inte ersätts fullt ut av försäkringen. Tidigare forskningsresultat tyder dock på att pappor kan straffas mer ekonomiskt av ett högt vab-uttag än mammor (Stafford & Sundström, 1999; Boye, 2015). En möjlig förklaring kan vara att ett högt vab-uttag för män är mer oväntat och därmed kan tolkas som en starkare signal om lågt engagemang i arbetet³⁸, men det kan också hänga samman med att mammor oftare väljer att arbeta på mer familjevänliga arbetsplatser där det är förenat med en lägre kostnad att vara oplanerat frånvarande (Hotz, Johansson & Karimi, 2017).³⁹

Slutligen finner vi att de föräldrapar som har allra lägst utbildning (ej slutförd gymnasieutbildning) använder vab i mycket liten utsträckning. Det är dock i denna grupp som barnens sjukfrånvaro är som allra högst. Det ytterst låga vab-uttaget verkar i stor utsträckning hänga samman med att denna grupps föräldrar har svag arbetsmarknadsanknytning och därmed i mindre utsträckning är berättigade till försäkringen; försäkringen utgör ju ett skydd mot förlorad arbetsinkomst vid omsorg om sjukt barn. Det är också möjligt att det i denna grupp, i högre utsträckning, finns individer som har anställningsförhållanden som gör att det är svårare att använda försäkringen (t.ex. arbete som timvikarie). Oavsett anledningen visar våra resultat att tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn är en försäkring som i liten utsträckning kommer familjer med låg utbildning och låga inkomster till del.

---

³⁸ Albrecht m.fl. (1999) finner att män även straffas mer lönemässigt av lång föräldraledighet än kvinnor och lyfter fram samma förklaring.

³⁹ Kostnaden i form av lägre lön av att vara mycket oplanerat frånvarande kan skilja sig åt mellan arbetsplatser. Resultaten i Hotz, Johansson & Karimi (2017) tyder på att det på mer familjevänliga arbetsplatser går lättare att ersätta enskilda medarbetare och att företagets kostnad för en persons frånvaro därför är begränsad i jämförelse med en arbetsplats där varje medarbetare har mer unik kompetens/roll. På sådana arbetsplatser är frånvaro förenat med större problem för arbetsgivaren, vilket i sin tur innebär större lönebestraffning för den enskilde som följd av frånvaro från arbetet.

Referenser

- Albrecht, J., P.A. Edin, M. Sundström och S. Vroman (1999), "Career Interruptions and Subsequent Wages: A Reexamination Using Swedish Data," *Journal of Human Resources*, 34(2), 294-311.
- Albrecht, J., P. Skogman Thoursie och S. Vroman (2015a), "Glastaket och föräldraförsäkringen i Sverige", Rapport 2015:1, IFAU.
- Albrecht J., P. Skogman Thoursie och S. Vroman, S. (2015b), "Parental Leave and the Glass Ceiling in Sweden", *Research in Labor Economics*, 41, 89-114.
- Angelov, N., P. Johansson och E. Lindahl (2016), "Parenthood and the Gender Gap in Pay", *Journal of Labor Economics* 34(3): 545-579.
- Boye, K. (2015), "Care more, earn less? The association between care leave for sick children and wage among Swedish parents". IFAU Working Paper 2015:18.
- Duvander, A.Z. och I. Viklund (2014), "Kvinnors och mäns föräldraledighet", s. 23–61 i K. Boye och M. Neremo (red.), SOU 2014:28 Lönsamt arbete – familjeansvarets fördelning och konsekvenser.
- Försäkringskassan (2012), "Föräldrapenning – Analys av användandet – 1974–2011", Socialförsäkringsrapport 2012:9.
- Försäkringskassan (2013a), "De jämställda föräldrarna – Vad ökar sannolikheten för ett jämställt föräldrapenninguttag?", Socialförsäkringsrapport 2013:8".
- Försäkringskassan (2013b), "Ojämställd arbetsbörda – Föräldraledighetens betydelse för fördelningen av betalt och obetalt arbete", Socialförsäkringsrapport 2013:9.
- Försäkringskassan (2013c), "Föräldrar som inte vabbar", Socialförsäkringsrapport 2013:6.
- Hall, C. och E. Lindahl (2016), "Sjukfrånvaro bland förskolebarn – Lärdomar från en satsning på förbättrad hygien", Rapport 2016:23, IFAU.
- Hedin, K., M. Andre, S. Mölsted, N. Rodhe och C. Petersson (2006), "Infections in families with small children: Use of social insurance and healthcare", *Scandinavian Journal of Primary Health Care* 24:2: 98-103.
- Hotz, J., P. Johansson och A. Karimi (2017), "Parenthood, Family Friendly Firms, and the Gender Gaps in Early Work Careers", NBER Working Paper 24173.

- ISF (2013) "Föräldrapenning och föräldraledighet. Mått på olika aspekter av föräldraledighet." Rapport 2013:13, Inspektionen för socialförsäkringen
- Konjunkturinstitutet (2017), "Fördjupningar i konjunkturläget 2017: Könsskillnader på arbetsmarknaden",
"<https://www.konj.se/download/18.4c1e374215b0f76f62f4697a/1490689412925/Könsskillnader%20på%20arbetsmarknaden.pdf> (hämtad 2018-01-13)
- Mörk, E., A. Sjögren och H. Svaleryd (2014), "Hellre rik och frisk: Om familjebakgrund och barns hälsa", SNS förlag.
- SFS 1995:584, Föräldraledighetslagen
- Skolverket (2017), "Beskrivande data 2016 – Förskola, skola och vuxenutbildning", Rapport 452, Skolverket.
- SOU 2017:101, *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen*, Slutbetänkande av Utredningen om en modern föräldraförsäkring, Stockholm
- Stafford, F. P. och M. Sundström (1996), "Time out for childcare: Signalling and earnings rebound effects for men and women", *Labour*, 10, 609-629.
- Statistiska centralbyrån (2016), *På tal om kvinnor och män – Lathund om jämställdhet 2016*.

Bilaga

Tabell A1 Jämförelser av bakgrundsegenskaper för vårt urval och samtliga barn födda i Göteborgs kommun under 2004–2009

	Vårt urval: Barn födda i Gbg och fortfarande bosatta där det är de fyllde 3		Samliga barn födda i Gbg	
	Genom- snitt	St. avvik.	Genom- snitt	St. avvik.
	2006,61	1,71	2006,60	1,71
Födelseår				
Födelsemånad	6,45	3,40	6,48	3,39
Mammans ålder	31,43	5,15	31,30	5,02
Pappans ålder ¹	34,59	6,30	34,28	6,14
Föräldrarna utlandsfödda	0,24	0,43	0,21	0,41
Föräldrarna i utb.grupp 1 (lägst)	0,07	0,26	0,06	0,25
Föräldrarna i utb.grupp 2	0,30	0,46	0,29	0,45
Föräldrarna i utb.grupp 3	0,36	0,48	0,36	0,48
Föräldrarna i utb.grupp 4 (högst)	0,27	0,44	0,28	0,45
Någon förälder studerar	0,10	0,31	0,11	0,31
Mammans arbetsink. (1000-tals kr)	161,14	142,85	165,13	141,91
Pappans arbetsink. (1000-tals kr)	252,10	218,36	255,88	215,37
Mamman har noll inkomst	0,20	0,40	0,19	0,39
Pappan har noll inkomst	0,14	0,35	0,13	0,34
Äldsta barnet	0,53	0,50	0,56	0,50
Antal observationer ¹	32 181		40 531	

Not: Samtliga uppgifter mäts vid barnets födelseår förutom arbetsinkomst som mäts året innan. 1) Uppgifterna om pappans ålder och föräldrars inkomster baseras på ett något färre antal observationer.

Tabell A2 Jämförelse av bakgrundsegenskaper för barnen i urvalet med insamlade uppgifter och samtliga barn i Göteborg i motsvarande ålder. Endast barn vars föräldrar är födda i Sverige

	Urval för insamlade uppg.		Samtliga barn i Göteborg	
	Genom- snitt	St. avvik.	Genom- snitt	St. avvik.
Födelseår	2006,91	2,22	2006,5	2,94
Födelsemånad	6,27	3,35	6,49	3,39
Mammans ålder	34,27	6,09	33,18	9,42
Pappans ålder	34,84	10,35	34,79	11,15
Föräldrarna utlandsfödda	0	0	0	0
Föräldrarna i utb.grupp 1	0,05	0,21	0,07	0,25
Föräldrarna i utb.grupp 2	0,28	0,45	0,28	0,45
Föräldrarna i utb.grupp 3	0,37	0,48	0,36	0,48
Föräldrarna i utb.grupp 4	0,31	0,46	0,29	0,45
Någon förälder studerar	0,12	0,32	0,09	0,29
Mammans inkomst (1000-tals kr)	192,5	157,6	195,0	161,0
Pappans inkomst (1000-tals kr)	323,5	245,5	357,0	260,0
Mamman har noll inkomst	0,12	0,33	0,11	0,31
Pappan har noll inkomst	0,09	0,29	0,07	0,26
Äldsta barnet ¹	0,59	0,49	0,44	0,5
Antal observationer ²	4 336		107 951	

Not: Båda urvalen består av barn i åldern 1–6 år som är bosatta i Göteborgs kommun 2008–2012. Eftersom barnen observeras flera gånger i datamaterialet baseras jämförelsen på en slumpmässigt utvald observation per barn från respektive urval. Föräldrarnas bakgrundsuppgifter mäts observationsåret. 1) Bland syskon som är upp till 7 år äldre eller yngre. 2) Uppgifterna om föräldrars inkomster baseras på ett något färre antal observationer.

Tabell A3 Genomsnittlig sjukfrånvaro och anmäld ledighet bland förskolebarn i alla åldrar. Endast barn vars föräldrar är födda i Sverige

	Andel dagar sjukfrånvarande	Andel dagar ledig
Hela urvalet	0,11	0,18
	(0,09)	(0,12)
	[4 332]	[4 333]
Restriktion ¹ : Inkomster över två prisbasbelopp	0,10	0,17
	(0,08)	(0,12)
	[2 428]	[2 428]
Restriktion ¹ : Samma som ovan, samt föräldrarna använder varken förlädrapenning eller vab för ett syskon	0,11	0,14
	(0,09)	(0,11)
	[1 240]	[1 240]

Not: Siffrorna baseras på ett genomsnitt per barn. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparentes avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på.
1) Restriktionerna innebär att vardera föräldern varje år ska ha inkomster över två prisbasbelopp under den period de insamlade uppgifterna avser.

Tabell A4 Genomsnittlig sjukfrånvaro och anmäld ledighet för olika åldrar.
Endast barn vars föräldrar är födda i Sverige

Ålder	Andel dagar sjukfrånvarande	Andel dagar lediga
18 månader	0,18	0,15
	(0,17)	(0,15)
	[549]	[549]
24 månader	0,13	0,17
	(0,15)	(0,15)
	[776]	[776]
36 månader	0,11	0,18
	(0,14)	(0,16)
	[725]	[725]
48 månader	0,09	0,19
	(0,12)	(0,16)
	[561]	[561]
60 månader	0,08	0,18
	(0,12)	(0,15)
	[463]	[463]

Not: Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparents avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på.

Tabell A5 Genomsnittlig sjukfrånvaro och anmäld ledighet för olika utbildningsgrupper. Endast barn vars föräldrar är födda i Sverige

	Andel dagar sjukfrånvarande	Andel dagar ledig
Utbildningsgrupp 1 (lägst)	0,16 (0,14) [214]	0,20 (0,13) [214]
Utbildningsgrupp 2	0,12 (0,10) [1 219]	0,17 (0,12) [1 219]
Utbildningsgrupp 3	0,11 (0,09) [1 579]	0,18 (0,12) [1 579]
Utbildningsgrupp 4 (högst)	0,10 (0,07) [1 320]	0,19 (0,13) [1 320]

Not: En slumpmässigt utvald månadsobservation per barn över alla åldrar. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparentes avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på. Föräldrarnas utbildningsnivå mäts vid samma tillfälle som barnets sjukfrånvaro.

Tabell A6 Andel dagar föräldrarna använder vab då barnet är sjukfrånvarande från förskolan. Endast barn vars föräldrar är födda i Sverige

	Andel dagar någon vabbar	Andel dagar mamman vabbar	Andel dagar pappan vabbar
Helar urvalet	0,42 (0,57) [4 041]	0,26 (0,43) [4 041]	0,16 (0,35) [4 041]
Restriktion ¹ : Inkomster över två prisbasbelopp	0,57 (0,64) [2 241]	0,35 (0,49) [2 241]	0,22 (0,41) [2 241]
Restriktion ¹ : Samma som ovan, samt föräldrarna använder varken föräldrapenning eller vab för ett syskon	0,53 (0,66) [1 121]	0,34 (0,57) [1 121]	0,19 (0,32) [1 121]

Not: Uppgifterna baseras på ett genomsnitt per barn. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparentes avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på. 1) Restriktionerna innebär att vardera föräldern varje år ska ha inkomster över två prisbasbelopp under den period de insamlade uppgifterna avser.

Tabell A7 Andel dagar föräldrarna använder vab då barnet är sjukfrånvarande.
Separat för barn i olika åldrar

Ålder	Alla			Barn vars föräldrar är födda i Sverige		
	Totalt	Mamman	Pappan	Totalt	Mamman	Pappan
18 mån.	0,40 (0,61) [586]	0,24 (0,45) [586]	0,16 (0,43) [586]	0,46 (0,61) [411]	0,28 (0,45) [411]	0,19 (0,41) [411]
24 mån.	0,45 (0,71) [737]	0,28 (0,58) [737]	0,17 (0,43) [737]	0,56 (0,77) [512]	0,35 (0,64) [512]	0,21 (0,45) [512]
36 mån.	0,36 (0,65) [606]	0,21 (0,49) [606]	0,14 (0,39) [606]	0,46 (0,72) [413]	0,28 (0,55) [413]	0,19 (0,44) [413]
48 mån.	0,28 (0,58) [441]	0,18 (0,46) [441]	0,11 (0,36) [441]	0,33 (0,60) [301]	0,21 (0,49) [301]	0,11 (0,35) [301]
60 mån.	0,37 (0,71) [366]	0,26 (0,58) [366]	0,11 (0,35) [366]	0,45 (0,74) [236]	0,31 (0,61) [236]	0,13 (0,37) [236]

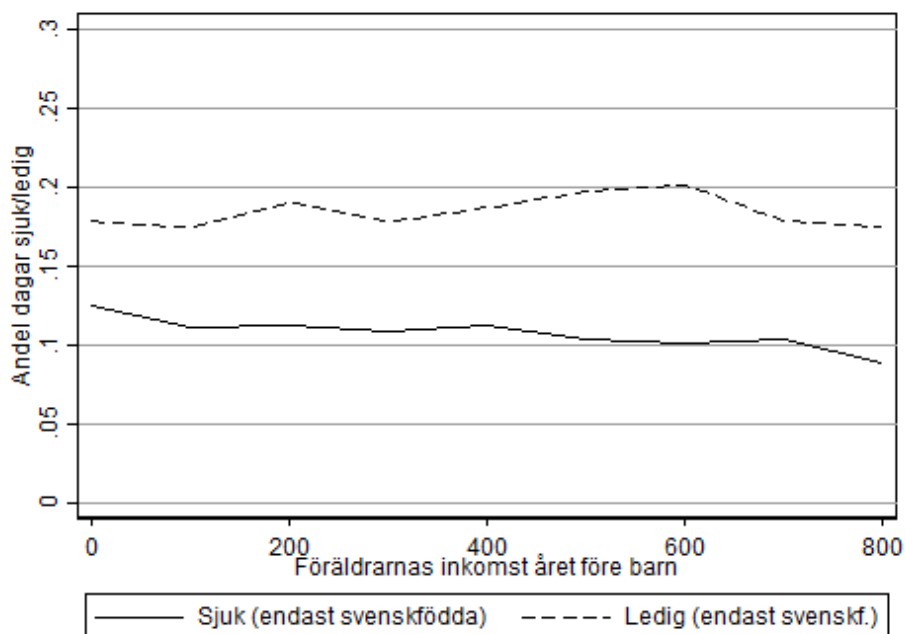
Not: Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparenter avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på.

Tabell A8 Andel dagar föräldrarna använder vab då barnet är sjukfrånvarande, uppdelat på olika utbildningsgrupper. Endast barn vars föräldrar är födda i Sverige

	Andel dagar någon vabbar	Andel dagar mamman vabbar	Andel dagar pappan vabbar
<i>A. Hela urvalet:</i>			
Utbildningsgrupp 1 (lägst)	0,10 (0,26) [205]	0,07 (0,20) [205]	0,03 (0,11) [205]
Utbildningsgrupp 2	0,38 (0,60) [1 147]	0,25 (0,53) [1 147]	0,12 (0,28) [1 147]
Utbildningsgrupp 3	0,46 (0,58) [1 489]	0,28 (0,40) [1 489]	0,18 (0,41) [1 489]
Utbildningsgrupp 4 (högst)	0,48 (0,53) [1 200]	0,28 (0,38) [1 200]	0,20 (0,33) [1 200]
<i>B. Restriktion: Inkomster över två prisbasbelopp per förälder och år, samt föräldrarna använder varken föräldrapenning eller vab för ett syskon</i>			
Utbildningsgrupp 1 (lägst)	0,33 (0,47) [21]	0,17 (0,28) [21]	0,16 (0,25) [21]
Utbildningsgrupp 2	0,57 (0,90) [295]	0,39 (0,85) [295]	0,18 (0,32) [295]
Utbildningsgrupp 3	0,56 (0,57) [429]	0,37 (0,44) [429]	0,20 (0,32) [429]
Utbildningsgrupp 4 (högst)	0,47 (0,54) [376]	0,29 (0,40) [376]	0,19 (0,33) [376]

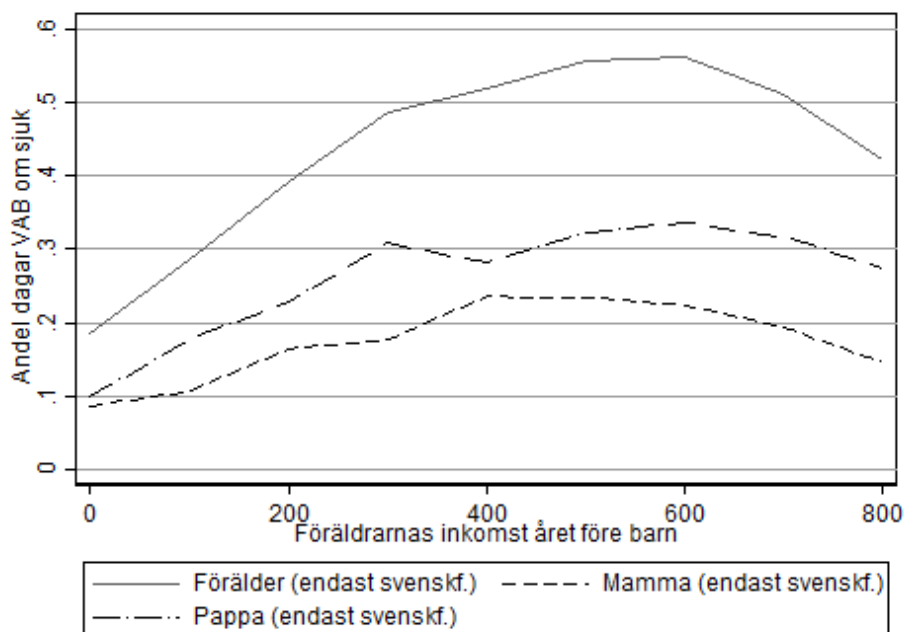
Nor: Uppgifterna baseras på ett genomsnitt per barn. Siffrorna inom parentes avser standardavvikelse och siffrorna inom hakparenter avser antalet barn den aktuella uppgiften baseras på. Föräldrarnas utbildningsnivå mäts vid samma tidpunkt som sjukfrånvaron observeras.

Figur A1 Sjukfrånvaro och anmäld ledighet för barn till föräldrar med olika arbetsinkomster (i tkr). Endast barn vars föräldrar är födda i Sverige

Not: Siffrorna baseras på ett genomsnitt per barn. Föräldrarnas inkomst avser föräldrarnas sammanlagda arbetsinkomst året innan barnet föddes (i 2013 års prisnivå). Inkomsterna har avrundats till närmaste 100 000-tal. Föräldrapar med inkomster över 850 tkr ingår i den sista observationspunkten.

Figur A2 Andel dagar föräldrarna använder vab då barnet är sjukfrånvarande, för föräldrar med olika arbetsinkomster (i tkr). Endast barn vars föräldrar är födda i Sverige

Not: Siffrorna baseras på ett genomsnitt per barn. Föräldrarnas inkomst avser föräldrarnas sammanlagda arbetsinkomst året innan barnet föddes (i 2013 års prisnivå). Inkomsterna har avrundats till närmaste 100 000-tal. Föräldrar med inkomster över 850 tkr ingår i den sista observationspunkten.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med placering i Uppsala.

IFAU ska främja, stödja och genom forskning genomföra uppföljningar och utvärderingar. Uppdraget omfattar effekter av arbetsmarknads- och utbildningspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen.

I rapportserien presenteras såväl IFAU:s forskning som resultat av samarbeten med andra nationella och internationella forskningsorganisationer.

IFAU delar årligen ut bidrag till olika forskningsprojekt, vars resultat publiceras i rapportserien.

Rapporterna kan vara fristående eller publiceras tillsammans med ett Working paper.

Alla IFAU:s publikationer finns på www.ifau.se